

5
06.06.2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, БІЗНЕСУ ТА МАРКЕТИНГОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ



ДМИТРУК Дмитро Олександрович
(студент групи ПВ-6к)

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

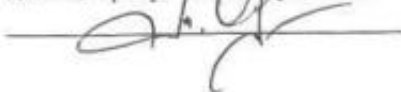
УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛІВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

(представлена на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»)

Допущено до захисту
протокол № 4

від 24.05.2023

зав. кафедри менеджменту, бізнесу
та маркетингових технологій
д.е.н., проф. Остапчук Т.П.



Керівник роботи:

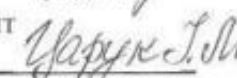
ст. викл. Біляк Т.О.

(наукове звання, прізвище та ініціали)



(підпис)

Рецензент



(прізвище та ініціали)



(підпис)

Житомир 2023

Анотація

Дмитрук Д. О. Управління інвестиційною привабливістю підприємства. – Рукопис.

Бакалаврська кваліфікаційна робота представлена на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр», галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2023.

У бакалаврській кваліфікаційній роботі розглянуто особливості управління інвестиційною привабливістю підприємства та визначено напрями удосконалення відповідного процесу.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інвестиційні ризики, фактори впливу, рейтинг, дебіторська заборгованість.

Annotation

Dmytruk D. O. Management of the investment attractiveness of the enterprise. - Manuscript.

The bachelor's qualification work is submitted for the bachelor's degree, field of knowledge 07 "Management and administration" of specialty 076 "Entrepreneurship, trade and exchange activity". - Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, 2023.

In the bachelor's qualification work, the peculiarities of managing the investment attractiveness of the enterprise were considered and directions for improvement of the relevant process were determined.

Keywords: investment attractiveness, investment risks, influencing factors, rating, receivables.

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	3
<i>Розділ 1. Теоретичні основи управління інвестиційною привабливістю підприємства</i>	7
1.1. Поняття та класифікація інвестиційної привабливості підприємства...	7
1.2. Система управління інвестиційною привабливістю підприємства.....	16
1.3. Методичні засади оцінки ефективності управління інвестиційною привабливістю підприємства.....	24
1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління інвестиційною привабливістю підприємства	34
Висновки до розділу 1.....	40
<i>Розділ 2. Аналітична оцінка стану та напрями удосконалення управління інвестиційною привабливістю підприємства ПрАТ «Фаворит компанії»</i>	42
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	42
2.2. Діагностика фінансово-економічного стану ПрАТ «Фаворит компанії».....	49
2.3. Оцінка рівня інвестиційної привабливості ПрАТ «Фаворит компанії»..	55
2.4. Удосконалення системи управління інвестиційною привабливістю підприємства.....	64
Висновки до розділу 2	71
<i>Висновки</i>	73
<i>Список використаних джерел</i>	76
<i>Додатки</i>	84

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розвиток у сучасних економічних умовах одного із пріоритетів забезпечення сталого розвитку і поліпшення своїх позицій у ринковому середовищі підприємств є активізація інвестиційних процесів. Інвестиційна привабливість при цьому відіграє роль ключового елемента, оскільки їх динамічність залежить від можливостей підприємства відповідати умовам потенційних інвесторів. Ступінь інвестиційної привабливості підприємства є індикатором, значення якого дозволяє зробити висновки потенційним інвесторам про необхідність та доцільність вкладення фінансових засобів саме в даний об'єкт.

Одним із найбільш важливих завдань, які стоять перед інвестором є вибір об'єктів інвестування, що мають найпривабливіші перспективи розвитку та дозволяють забезпечити найвищу ефективність інвестицій. В той же час підприємство проявляє ініціативу і прагне знайти потрібного інвестора, а потім переконати його інвестувати грошові кошти. Успіх такого переконання обумовлюється рівнем інвестиційної привабливості підприємства. Зважаючи на це, все більшої актуальності набувають питання, пов'язані з отриманням об'єктивної і адекватної оцінки цих можливостей.

Вагомий внесок у теорію інвестиційної діяльності, оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості зробили вітчизняні науковці: І.О. Бланк, К.С. Берестовий, Л.М. Борщ, В.П. Галушко, О.І. Гуторов, М.С. Герасимчук, С.О. Гуткевич, М.І. Кісіль, П.А. Лайко, Т.В. Майорова, Б.Й. Пасхавер, Г.М. Підлісецький, А.А. Пересада, П.Т. Саблук, П.А. Стецюк, В.П. Савчук, А.М. Третьак, А.В. Чупіс та ін. Але значна частина питань, пов'язаних з дослідженням сутності та оцінки інвестиційної привабливості підприємств, ще залишається не розкритою або потребує удосконалення.

Зазначене обумовило вибір теми, постановку мети та завдань бакалаврської кваліфікаційної роботи. Обрана тема повністю відповідає проблемам наряду підготовки за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи є узагальнення та подальший розвиток теоретико-методичних засад управління інвестиційною привабливістю підприємства, а також визначення резервів її підвищення на ПрАТ «Фаворит компанії».

Поставлена мета обумовила вирішення наступних **завдань**:

- визначити економічний зміст поняття інвестиційної привабливості підприємства;
- дослідити механізм управління інвестиційною привабливістю підприємства;
- обґрунтувати методичні засади аналізу рівня ефективності управління інвестиційною привабливістю підприємства;
- проаналізувати нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління інвестиційною привабливістю підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику підприємства;
- провести діагностику фінансово-економічного стану ПрАТ «Фаворит компанії»;
- оцінити рівень інвестиційної привабливості підприємства;
- визначити основні напрямки удосконалення системи управління інвестиційною привабливістю підприємства.

Об'єктом дослідження у бакалаврській кваліфікаційній роботі виступає процес управління інвестиційною привабливістю підприємства, **предметом** – теоретичні, методичні та прикладні засади підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

Методи дослідження. Теоретико-методичною основою бакалаврської кваліфікаційної роботи виступив системно-структурний підхід, що розглядає процес управління інвестиційною привабливістю підприємства як цілісну структуровану систему, що є одночасно частиною управління підприємством в

цілому. Вирішення поставлених у роботі завдань забезпечувалося використанням основних методів дослідження, а саме методів наукової абстракції, аналізу, синтезу, індукції, дедукції, логічного аналізу, системного підходу тощо. Для розв'язання визначених завдань також застосовувались наступні методи: монографічний – при вивченні літературних джерел та нормативно-правових актів; теоретичне узагальнення, порівняння та аналогії – для розкриття сутності поняття «інвестиційна привабливість підприємства»; класифікації – для систематизації ознак класифікації видових проявів інвестиційної привабливості; балансовий та аналізу – для дослідження тенденцій функціонування підприємства; синтезу – для формулювання висновків про інвестиційної привабливості діяльності підприємства.

Інформаційною базою дослідження виступили наукові фахові, навчальні та методичні публікації провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, чинне законодавство України, статистичні дані, дані фінансової та управлінської звітності досліджуваного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у обґрунтуванні резервів підвищення інвестиційної привабливості підприємства. Визначено економічний ефект від реалізації запропонованих заходів.

Структура та обсяг бакалаврської кваліфікаційної роботи. Бакалаврська кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на 84 сторінках друкованого тексту. Робота містить 22 таблиці та 8 рисунків. Список використаних джерел налічує 81 найменування. Робота містить 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття інвестиційної привабливості підприємства

На даному етапі розвитку України питання залучення інвестицій в будь-яку сферу народного господарства є надзвичайно важливим. Інвестиції займають ключову позицію в сприянні успішному економічному розвитку не тільки підприємства, а й економіки країни в цілому. Саме тому, правильне визначення інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання є вкрай важливим і необхідним.

Формування інвестиційної привабливості підприємства необхідно для: забезпечення конкурентоспроможності продукції та підвищення її якості; структурної перебудови виробництва; створення необхідної сировинної бази для ефективного функціонування підприємств; вирішення соціальних проблем; інвестиції необхідні для забезпечення ефективного функціонування підприємств, їх стабільного стану та, у зв'язку з цим, вони використовуються для досягнення подальшого розширення та розвитку виробництва; відновлення основних виробничих фондів; підвищення технічного рівня праці та виробництва тощо [26]. Якісна і своєчасна оцінка інвестиційної привабливості суб'єктів підприємництва підвищує обґрунтованість управлінських рішень з питань галузевої і регіональної диверсифікованості інвестиційного портфелю підприємств, створює умови для здійснення більш ефективної їхньої інвестиційної діяльності [60, с. 369].

З метою залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів підприємство повинно відповідати ряду характеристик, які відображають внутрішні та зовнішні

особливості його діяльності. Ці характеристики варто розуміти як сукупність факторів внутрішнього та зовнішнього середовищ, що являють собою інвестиційну привабливість підприємства [7, с. 155]. Також, щоб підприємство було інвестиційно привабливим, воно, перш за все, повинно мати корпоративну форму власності, стабільне зростання показників діяльності та високий рівень корпоративного управління, що виражається, зокрема, через вартість акцій, динаміку її зростання. На жаль, вітчизняні підприємства частіше за все не відповідають даним вимогам, відчуваючи постійний брак власних фінансових ресурсів та працюючи із застарілими потужностями, що значно погіршує інвестиційний привабливість підприємства для інвесторів [26].

Інвестиційна привабливість суб'єктів господарювання, а також напрями її підвищення є предметом вивчення багатьох науковців. Проте нині не існує єдиної думки щодо суті цього поняття. Також відсутній єдиний погляд і щодо методики визначення інвестиційної привабливості підприємства [29, с. 101].

Нині вчені-економісти й економісти-практики не дають чіткого визначення сутності інвестиційної привабливості. Це підтверджується наданими авторами робіт [12; 26; 27, с. 131-132; 29, с. 102; 32, с. 43] дефініціями, наведеними табл. 1.1. Проте ці трактування мають певні спільні риси. Так, по-перше, усі автори вважають, що інвестиційна привабливість характеризує об'єкт інвестування в цілому («узагальнююча характеристика», «інтегральний показник», «складне економічне поняття, яке має системний характер», «сукупність виробничо-фінансових кількісних і якісних умов та критеріїв», «інтегральна сукупність критеріїв»). По-друге, інвестиційна привабливість розраховується і розглядається кожним окремо взятим інвестором і характеризує переваги і недоліки інвестування, його умови, дієвість і т. п. [29, с. 101-102].

Таблиця 1.1

Розуміння сутності інвестиційної привабливості

Автори	Трактування поняття «інвестиційна привабливість»
1	2
Горник В.Г, Дацій О. І.	узагальнююча характеристика, яка відображає всі переваги та недоліки для інвестора в об'єкті інвестування [12]
Гриньова В.М.	узагальнююча характеристика переваг та недоліків інвестування окремих

	напрямів та об'єктів із позиції конкретного інвестора [15]
Задорожня Я.Є., Дядечко Л.П.	узагальнена характеристика переваг і недоліків інвестування окремих об'єктів чи напрямів із погляду інвестора [20]
Короткова О.В.	сукупність факторів, аналіз яких вказує на можливість вкладання коштів в той чи інший об'єкт та отримання певного ефекту; інтегральна характеристика підприємств з позиції перспектив розвитку, обсягу та можливостей збуту продукції, ефективності використання активів та їх ліквідності, стану платоспроможності і фінансової стійкості [26]

Продовження табл. 1.1

1	2
Косенко О.П., Перерва П.Г., Майстро Д.С.	відносне поняття, що відображає думку певної групи інвесторів відносно співвідношення рівня ризику, рівня прибутковості і вартості фінансових ресурсів в тій або іншій державі, регіоні або галузі. З іншої сторони – це сукупність деяких об'єктивних ознак, властивостей, засобів, можливостей економічної системи, яка обумовлює потенційний платіжний попит на інвестиції [27]
Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П.	складне економічне поняття, яке має системний характер, що виявляється в комплексі правил та умов вкладання інвестиційних ресурсів у той чи інший об'єкт у визначений час [28]
Крамаренко К.М.	інтегральний показник, певна узагальнююча характеристика доцільності інвестування визначеного об'єкта з позицій конкретного інвестора [29]
Кузьменко О.В.	економічна характеристика, що відображає здатність залучати, освоювати та використовувати інвестиції завдяки розвинутому інвестиційному потенціалу та сприятливій регіональній інвестиційній політиці [32]
Лисенко Ю.Г.	сукупність виробничо-фінансових кількісних і якісних умов та критеріїв, які характеризують їхні потенційні можливості та економічні переваги порівняно з іншими об'єктами інвестування [36]
Михайлова Л.І., Майданевич П.М.	сукупність умов (економічних, правових, політичних, соціальних та ін.), які створено державою для всіх суб'єктів господарювання, а також іноземних інвесторів, для вигідного вкладення інвестицій з метою розвитку національної економіки в цілому та підприємств зокрема [43]
Ситник О.В.	інтегральна сукупність критеріїв дієвості умов інвестування, які забезпечують особистий інтерес інвесторів до вкладення капіталу з метою його примноження або отримання соціального ефекту [64]
Супрун С.Д.	інтегральний показник, об'єднуючий комплекс формалізованих і неформалізованих критеріїв, що характеризує доцільність вкладення капіталу в досліджуваний потенційний об'єкт інвестування [67]
Федоренко В.Г.	об'єктивні передумови для інвестування і кількісно виражається обсягом капітальних вкладень, які можуть бути залучені в регіон, виходячи з його інвестиційного капіталу та рівня некомерційних інвестиційних ризиків, що дозволяє досліджувати регіони в площині «потенціал – ризик» [70]

Джерело: складено автором на основі [12; 15; 20; 26; 27, с. 131-132; 28; 29, с. 102; 32, с. 43; 36; 59; 64; 67; 70]

Отже, з огляду на розмаїття тлумачень дефініції «інвестиційна привабливість» пропонуємо розглядати інвестиційну привабливість діючого суб'єкта підприємництва як інтегральний показник, що позитивно характеризує в

динаміці сукупність показників фінансової звітності, конкуренто- та кредитоспроможності суб'єкта підприємництва, з метою максимізації прибутку інвестора та мінімізації ризиків у майбутньому.

В економічній літературі, що присвячена даному питанню, в основному диференціюють інвестиційну привабливість лише за рівнями, кількість яких коливається від двох до чотирьох.

Так, Коюда В.О. виділяє чотири рівні: інвестиційна привабливість держави, галузі, регіону та підприємства [28]. Бланк І.О, Ястремська відокремлюють три рівні інвестиційної привабливості:

- макроекономічний – на рівні країни;
- мезоекономічний – на рівні галузі і регіону;
- мікроекономічний – на рівні підприємства [64].

Тоді, як Михайлова Л.І., Майданевич П.М. пропонують лише два рівні інвестиційної привабливості:

- макрорівень (галузь економіки, регіони, держава);
- мікрорівень (підприємства, окремі проекти та фінансові інструменти інвестування) [43].

Вони також пропонують розглянути класифікацію інвестиційної привабливості з позицій суб'єктів, які можуть її оцінювати для прийняття управлінських рішень, виділяючи при цьому інвестиційну привабливість:

- для самого підприємства, яке одночасно може виступати і як об'єкт, і як суб'єкт інвестування, оскільки збіг наявності вільних коштів і вигідних напрямків укладень передбачає само інвестування (до того ж підприємство повинне знати, які його шанси у боротьбі за залучення такого рідкісного ресурсу, як капітал, порівняно з конкурентами, у чому полягають його сильні та слабкі сторони);
- для власників тимчасово вільного капіталу – потенційних кредиторів та інвесторів, які оцінюють і співставляють вигоди багатьох варіантів вкладення капіталу та спиняються на найбільш ефективному;

- для групи конкуруючих інвесторів, які змагаються за право вкладення свого капіталу в «найкраще» підприємство, що може призвести до максимальної реалізації цілей;

- для держави, яка зацікавлена, по-перше, у розширеному відтворенні й оптимальному фінансуванні національної економіки, по-друге, у передбачуваному розвитку певних галузей для здійснення своїх регулятивних функцій [43].

Для поглиблення розуміння існуючої термінології нами уточнено класифікацію інвестиційної привабливості підприємства. Відповідно до цього нами пропонуються наступні ознаки, які можуть бути покладені в основу класифікації інвестиційної привабливості підприємства:

1. З позицій суб'єктів оцінки. Необхідність введення такої класифікаційної ознаки ґрунтується на необхідності розгляду інвестиційної привабливості з точки зору суб'єктів, які можуть її оцінювати для прийняття управлінських рішень і залежно від цього вибудувати ту або іншу систему управління на підприємстві.

2. За типом інвестора. Враховуючи те, що в залежності від джерела авансованих коштів, інвестиційна привабливість має абсолютно різний сенс, автором пропонується ввести в якості класифікаційної ознаки вищенаведений критерій. Дана класифікація дозволить врахувати вимоги того чи іншого виду потенційного інвестора та розмежовувати управлінські дії щодо покращення необхідних характеристик.

3. За часовим горизонтом оцінювання. Оскільки інвестиційна привабливість має динамічний характер і може змінюватися під впливом багатьох чинників внутрішнього і зовнішнього середовища, пропонуємо класифікаційну ознаку за часовим горизонтом оцінювання. Дана класифікація дозволить зробити висновок про те, яким є поточний стан інвестиційної привабливості підприємства; визначити потенційні можливості його покращення у майбутньому; розробити певну програму дій по досягненню бажаних результатів.

4. За підходом до проведення оцінювання. Беручи до уваги, що інвестиційна привабливість – це інтегральна характеристика діяльності підприємства, яка має

двоїсту природу, тобто складається як з об'єктивних, так і суб'єктивних характеристик, пропонується виділити як критерії класифікації характер впливу на прийняття рішення про інвестування.

5. За метою оцінювання. Такий класифікатор пропонується додати з огляду на формування бази показників оцінки інвестиційної привабливості підприємства, яка найбільш точно буде відповідати цілям інвесторів [1].

Класифікацію інвестиційної привабливості подано на рис. 1.1.



Рис. 1.1. Класифікація інвестиційної привабливості підприємства по
основних ознаках

Джерело: складено автором на основі [1]

Розглянемо більш докладно окремі види інвестиційної привабливості підприємства відповідно до наведеної класифікації.

Отже, з позицій суб'єктів оцінки доцільно виділити наступні види інвестиційної привабливості підприємства:

1. Внутрішня оцінка інвестиційної привабливості, що здійснюється самим підприємством, яке одночасно може виступати і як об'єкт, і як суб'єкт інвестування, оскільки збіг наявності вільних коштів і вигідних напрямків укладень передбачає само інвестування. До того ж підприємство повинне знати, які його шанси у боротьбі за залучення такого рідкісного ресурсу, як капітал, порівняно з конкурентами, у чому полягають його сильні та слабкі сторони;

2. Зовнішня оцінка інвестиційної привабливості, яка може здійснюватися потенційними інвесторами (оцінюють і співставляють вигоди багатьох варіантів вкладення капіталу та спиняються на найбільш ефективному) та державою (передбачення розвитку певних галузей для здійснення своїх регулятивних функцій).

За типом інвестора пропонується виокремлювати інвестиційну привабливість для кредитного та інституційного інвестора.

Для кредитного інвестора в розгляді інвестиційної привабливості пріоритетом буде рівень його платоспроможності (оскільки банк зацікавлений в своєчасному поверненні основної суми грошей і виплати відсотків і не бере на себе участь в прибутку від реалізації проекту).

Для інституційного інвестора (інвестиційні компанії, фонди і т.п) акценти зміщуються у бік ефективності господарської діяльності реципієнта та зростання його вартості.

За часовим горизонтом оцінки доцільно розрізняти поточну та перспективну інвестиційну привабливість підприємства.

Поточна інвестиційна привабливість – це ситуативна характеристика підприємства на момент проведення оцінювання.

Перспективна інвестиційна привабливість – це ймовірність досягнення висунутих цілей інвестування, яка виражається в індивідуальних очікуваннях потенційних інвесторів. Перспективна оцінка дозволить керівництву не тільки визначити доцільність існування підприємства, але й слабкі місця.

За підходом до проведення оцінювання необхідно виокремити фундаментальну та психологічну інвестиційну привабливість.

Фундаментальна інвестиційна привабливість – це така характеристика інвестиційної привабливості, яка виступає базисом для прийняття інвестиційних рішень. Традиційно до цього базису відносять економічні та матеріальні складові інвестиційної привабливості, оскільки саме економічний інтерес, в-першу чергу, формує мотиваційну систему інвестора.

Психологічна інвестиційна привабливість – є результатом відображення привабливості підприємства в очах конкретного інвестора, що склалася в результаті ряду як об'єктивних статистичних даних, так і суб'єктивних вимог інвестора.

За метою оцінювання інвестиційну привабливість підприємства пропонується поділити на наступні складові:

1. Залежно від характеру подальшого функціонування об'єкту.

Інвестиційна привабливість може бути оцінена з врахуванням цілей потенційних інвесторів щодо горизонтальної чи вертикальної інтеграції існуючого підприємства (при цьому обов'язкове врахування ефекту синергізму) чи подальшого продажу об'єкту (при цьому додатково враховуються можливості інвестора по вдосконаленню управління об'єктом інвестицій і тим самим збільшенням його ринкової вартості).

2. Незалежне функціонування об'єкту. Такій меті оцінювання відповідають цілі інвесторів з погляду на отримання доходів від фінансово-господарської діяльності підприємства.

Класифікуючи чинники, що впливають на інвестиційну привабливість України, Гончоров В.М та Білоусова М.М. [10] поділяють їх на дві групи: позитивні та негативні. До позитивних чинників відповідно увійшли наступні: розвинута виробнича інфраструктура, місткий ринок, сприятливі природні умови, велика чисельність населення, високий рівень кваліфікації кадрів, низький рівень конкуренції. До негативних - нерозвинений фінансовий ринок, низький рівень гарантій для іноземних інвесторів, низькі темпи приватизації, довга процедура реєстрації підприємств, низький рівень економічної безпеки, негативний міжнародний рейтинг. Незважаючи на деяку категоричність формування негативних чинників, слід зазначити, що саме на такий їх набір дуже часто вказує більшість зарубіжних рейтингових агенцій. Нами була надана характеристика чинників, що впливають на інвестиційну привабливість підприємств, табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Характеристика чинників, що впливають на інвестиційну привабливість підприємств

Чинники	Складові даного чинника
Внутрішні	
Фінансово-економічний стан підприємств	основні показники фінансово-економічної діяльності підприємства
Безпека вкладень	інвестиційний ризик, фінансовий ризик
Виробничо-технологічні	продуктивність праці, рівень розвитку виробництва, використані технології, наявність основних фондів
Інституціональний	організаційно-правова форма, особливості функціонування, правовий статус, специфіка органів управління, якість управління
Інформаційний	наявність сучасного програмного забезпечення (програми для аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, оцінки рівня інвестиційної привабливості; веб-сайт в мережі Інтернет)
Ділова репутація	історія економічної діяльності підприємства
Зовнішні	
Соціальні	демографічна ситуація в країні, попит споживачів
Політична	ситуація в країні бюджетно-податкова політика, грошово-кредитна, амортизаційна, цінова, валютна, інноваційна політика, нормативне законодавче регулювання
Конкуренція	стан конкуренції галузевого ринку, наявність рівних конкурентів
Інфраструктурні	близьке розташування підприємства до основних джерел сировини та споживачів продукції
Ринкові	розмір ринку, темп зростання його потенціалу, циклічність попиту, еластичність цін, прибутковість, диференціація продукту
Технологічні	рівень технічних нововведень у галузі, складність продукції і виробництва, капіталоемкість і наукоємкість продукції

Джерело: складено автором на основі [10]

Отже, згідно даних табл. 1.2, визначено основні чинники, що впливають на інвестиційну привабливість як зсередини підприємства, так і зовні. Наголошено на активній участі держави в регулюванні інвестиційних процесів. Окрему увагу приділено інформаційним технологіям як основі інвестиційної привабливості.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, слід зазначити, що нині існує досить багато підходів до визначення сутності поняття «інвестиційна привабливість підприємства». Кожен підхід є унікальним та має як переваги, так і недоліки. Проте, на нашу думку найбільш повним є поняття «інвестиційної привабливості підприємств», під яким розуміють модель кількісних та якісних показників, які характеризують не тільки фінансово-економічний стан підприємства, а й рівень маркетингового, кадрового, інфраструктурного, правового забезпечення та ефективність використання сучасних інформаційних технологій для налагодження контактів з інвесторами.

1.2. Система управління інвестиційною привабливістю підприємства

Трансформація соціально-економічної моделі українського суспільства призвела до формування нового інвестиційного механізму, головним завданням якого є ефективне управління інвестиційною привабливістю всього промислового комплексу та країни в цілому. Безперечно, управління інвестиційною привабливістю підприємств здійснюється у чітко визначеній послідовності. Тому важливо визначитися із сутністю та структурою процесу управління інвестиційною привабливістю підприємства, а також окреслити його завдання, функції та систему принципів управління інвестиційною привабливістю підприємства.

На тему управління інвестиційною привабливістю підприємства було написано досить велику кількість робіт, але в жодній з них не подано мети, завдань та принципів управління інвестиційною діяльністю.

Огляд літературних джерел з інвестиційного менеджменту свідчить, що існують різні підходи по відношенню до "управління інвестиційною привабливістю". В даний час склалися два основні підходи. При першому управлінні інвестиційною привабливістю зв'язується лише з формування і використанням активів підприємств і оцінкою інвестиційного портфеля [31, с. 82-88; 73]. Другий передбачає управління грошовими потоками по видах діяльності – операційній, інвестиційній і фінансовій, що дозволяє, на думку ряду авторів, впливати на формування інвестиційної привабливості в цілому [36, с. 45-47; 73].

Безпосередньо ж процес управління інвестиційною привабливістю підприємства вітчизняні економісти, науковці трактують як:

- послідовність та спосіб управління;
- послідовність етапів і стадій, відповідних процедур та інструментів;
- сукупність інституціональних та організаційних структур і комплекс використовуваних ними форм та методів;
- послідовність застосування різноманітних способів впливу на ринкову вартість підприємства.

Процес управління інвестиційною привабливістю підприємства здійснюється в певній послідовності, основні етапи, що визначені у сучасній літературі, можна поділити на три групи:

1. Інформаційний, що передбачає формування інформаційної бази та системи показників оцінки інвестиційної привабливості підприємства, визначення переліку факторів та резервів росту інвестиційної привабливості підприємства.
2. Аналітичний, який передбачає аналіз фінансово-економічного стану підприємства; формування критеріїв інвестиційної привабливості підприємства; аналіз і планування інвестиційної привабливості; формування системи оцінки, контролю та управління інвестиційними ризиками.

3. Стратегічний, який включає виявлення місії та цілей підприємства, моніторинг зовнішнього середовища, виявлення загроз, аналіз внутрішнього середовища, формування стратегічних альтернатив, вибір стратегії розвитку, оцінка та реалізація стратегії, контроль і коригування обраної стратегії.

Огляд науково-періодичної літератури з досліджуваного питання дав можливість представити процес управління інвестиційною привабливістю підприємств наступним чином (рис. 1.2).

Розглянемо детальніше структуру процесу управління інвестиційною привабливістю підприємств.

Останнім часом дедалі очевиднішою стає залежність процесу управління інвестиційною привабливістю підприємства від особливого ресурсу – інформації.

Другим етапом процесу управління інвестиційною привабливістю підприємств є формування системи основних індикаторів інвестиційної привабливості підприємства. В табл. 1.3 наведено систему основних індикаторів діагностики інвестиційної привабливості, серед яких основними є фінансово-економічні, виробничо-технічні та інноваційні індикатори.

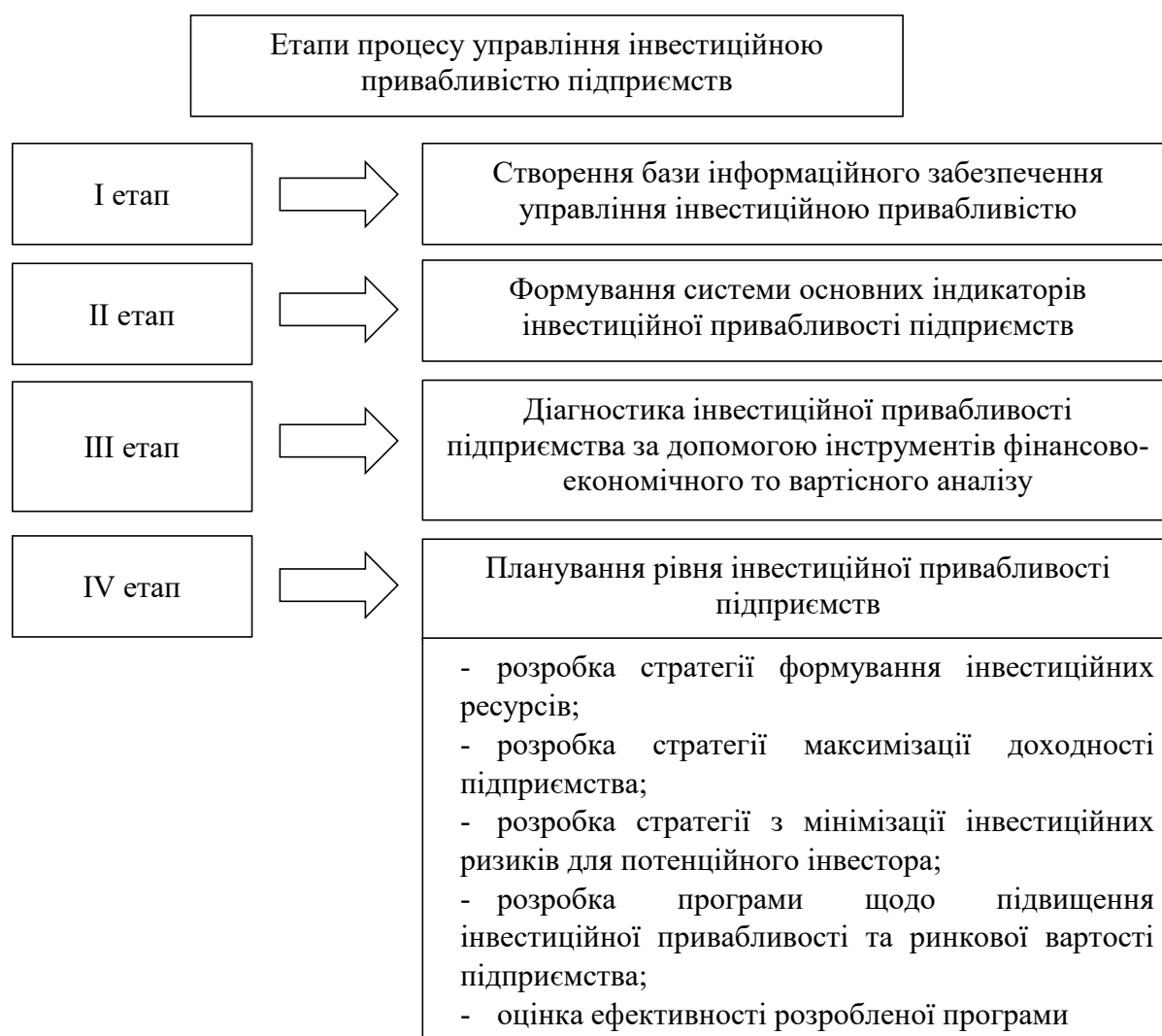


Рис. 1.2. Процес управління інвестиційною привабливістю підприємств
Джерело: складено автором на основі [73]

Третій етап процесу управління інвестиційною привабливістю підприємства - її діагностика за допомогою класичних інструментів фінансово-економічного та вартісного аналізу.

Здійснивши діагностику інвестиційної привабливості підприємств, необхідно здійснити її планування, що передбачає розробку трьох стратегій: формування інвестиційних ресурсів, максимізації доходності та мінімізації інвестиційних ризиків для потенційних інвесторів.

Таблиця 1.3

Основні індикатори інвестиційної привабливості підприємства

Індикатори	Показники
Фінансово-економічні індикатори	коефіцієнт покриття, коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт незалежності, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт руху грошових коштів в результаті операційної діяльності, коефіцієнт грошового покриття короткострокових боргів, коефіцієнт достатності грошового потоку, коефіцієнт ліквідності грошового потоку, коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку, економічна рентабельність, фінансова рентабельність, рентабельність інвестицій, чистий приведений дохід, внутрішня норма доходності, середньозважена вартість інвестованого капіталу, період окупності інвестицій.
Виробничо-технічні індикатори	обсяг реалізованої продукції, обсяг продукції, виробленої на підприємстві, у тому числі за видами продукції, виробничі потужності підприємства, у тому числі за видами продукції, рівень використання виробничих потужностей, питома вага витрат на енергоресурси у складі операційних витрат, активна частина основних засобів, коефіцієнт зносу основних засобів, коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття
Інноваційні індикатори	технологічна складова потенціалу енергозбереження, рівень технічного обслуговування та модернізації основних фондів, коефіцієнт автоматизації технологічних процесів, чисельність персоналу у відділі енергозбереження, величина інвестицій залучених для реалізації енергозбереження на підприємстві, коефіцієнт ефективності використання

	цільових надходжень, величина економії витрат в результаті енергозбереження, коефіцієнт корисного використання енергії, коефіцієнт енерговіддача та енергоємності у вартісному та натуральному вираженні, інтегральний показник ефективного функціонування механізму енергозбереження на підприємстві.
Соціально-психологічні індикатори	політико-економічна ситуація в країні, рівень кваліфікації працівників, рівень заробітної плати, наявність соціальних пакетів.

Джерело: складено автором на основі [73]

Стратегія формування інвестиційних ресурсів є важливою складовою планування інвестиційної привабливості підприємства. Формування інвестиційних ресурсів є основою інвестиційного потенціалу на всіх етапах діяльності підприємства, а їх наявність є найбільш суттєвим фактором інвестиційної привабливості будь-якого підприємства.

Основною метою стратегії формування інвестиційних ресурсів є задоволення потреб підприємства у отриманні необхідного обсягу інвестицій та оптимізація їх структури з позиції підвищення інвестиційної привабливості.

Основними завданнями стратегії формування інвестиційних ресурсів підприємства, на нашу думку, є:

- найбільш ефективне використання власних інвестиційних ресурсів, що спрямовуються на підтримку фінансової стабільності підприємства у довгостроковій перспективі;
- забезпечення постійного надходження додаткових фінансових активів необхідних для підвищення фінансової стійкості та максимізації вартості підприємства;
- узгодженість стратегії із зовнішнім середовищем, тобто відповідність необхідних обсягів інвестицій зі змінами інвестиційного клімату та кон'юнктури ринку [14, с. 6-7; 30, с. 7-10; 34, с. 87-91; 36, с. 45-47].

Розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів у процесі управління інвестиційною привабливістю підприємства повинна включати наступні етапи:

1. Прогнозування потреби у інвестиційних ресурсах для збереження фінансової стабільності підприємства.

2. Визначення можливостей формування інвестиційних ресурсів за рахунок різних джерел.

3. Визначення методів фінансування окремих інвестиційних програм і проектів.

4. Оптимізація структури джерел формування інвестиційних ресурсів.

5. Забезпечення прибутковості, ліквідності та мінімізації ризиків інвестицій для потенційного інвестора .

Для підприємств дуже важливою є розробка стратегії максимізації доходності, при формуванні якої акцентується увага на вартості підприємства.

Основними завданнями стратегії максимізації доходності підприємства є:

- розрахунок планової необхідної доходності для ефективної стабільної діяльності та забезпечення інвестиційної привабливості;

- раціоналізація структури джерел утворення доходу на основі виокремлення пріоритетності й ефективності різних видів діяльності;

- розробка ефективної системи розподілу й використання доходу;

- визначення величини доходу, необхідної для одержання прибутку та підтримки фінансової стабільності підприємства;

- обґрунтування обсягів реалізації продукції, що забезпечить одержання цільового доходу і досягнення запланованого рівня фінансової стійкості та інвестиційної привабливості підприємства. Незаперечним є той факт, що на вартість підприємства здійснюють безпосередній вплив основні показники рентабельності: власного капіталу (Return on Equity, ROE), активів (Return on Assets, ROA) та інвестицій (Return on Investment, ROI) і саме ефективне управління ними дозволить забезпечити і інвестиційну привабливість, і максимізацію ринкової вартості підприємства.

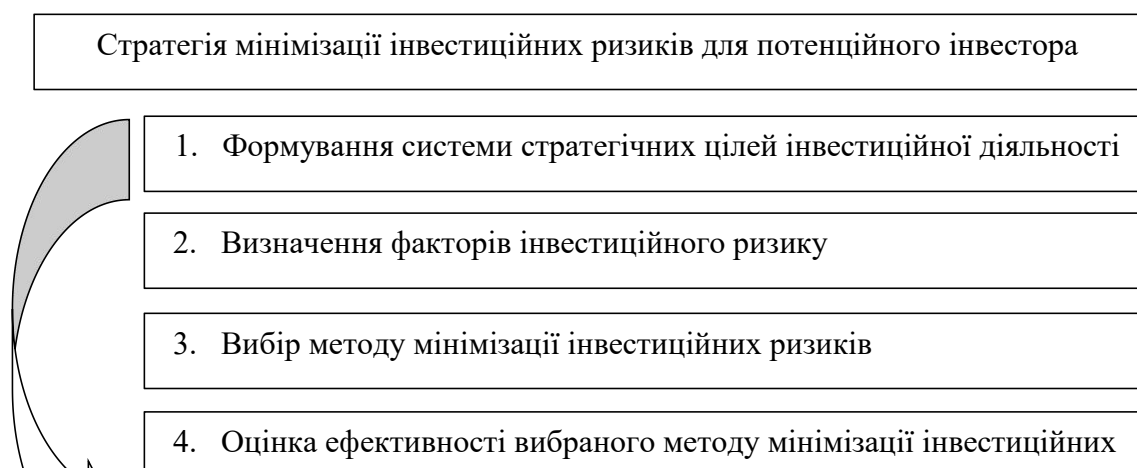


Рис. 1.3. Етапи розробки стратегії мінімізації інвестиційних ризиків для потенційного інвестора в рамках процесу управління інвестиційною привабливістю підприємства

Джерело: складено автором на основі [73]

Стратегія з мінімізації інвестиційних ризиків є останньою, вона повинна бути розроблена у процесі планування інвестиційної привабливості підприємства, оскільки являє собою фінансово-методологічну технологію обґрунтування, прийняття, виконання та контролю здійснення управління фінансових рішень щодо реалізації превентивних заходів фінансово-організаційного характеру з метою забезпечення зіставлення результативності діяльності підприємства з відповідним рівнем інвестиційного ризику. Послідовність розробки стратегії з мінімізації інвестиційних ризиків для потенційного інвестора наведена на рис. 1.3.

Система стратегічних цілей інвестиційної діяльності підприємства повинна забезпечувати постійне зростання інвестиційного доходу, оптимізацію структури інвестиційних ресурсів та мінімальний рівень інвестиційного ризику.

На нашу думку, система стратегічних цілей інвестиційної діяльності підприємства повинна містити інформацію щодо основних цільових стратегічних нормативів, які зацікавлять і потенційного інвестора. У ролі таких стратегічних нормативів ми пропонуємо дві групи показників: вартісні (середньорічний темп зростання інвестиційних ресурсів, які формуються з власних джерел; мінімальна вартість залучення інвестиційного капіталу з різних джерел та мінімальна середньозважена вартість інвестиційного капіталу; мінімальний рівень самофінансування інвестицій) та фінансово-економічні, табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Бальна оцінка методів управління інвестиційними ризиками та витратами на їх застосування

Бальна оцінка	Можливість застосування методу мінімізації інвестиційного ризику	Витрати на застосування методів управління інвестиційними ризиками
1	Не використовується	Витрати відсутні або незначні
2	Використання методу можливе (частота використання до 25% випадків)	Рівень витрат не перевищує чистого прибутку
3	Використовується (від 25% до 50% випадків)	Рівень витрат дорівнює чистому прибутку
4	Використовується доволі часто (від 50% до 80% випадків)	Рівень витрат дорівнює річній сумі доходів підприємства
5	Завжди (від 80% до 100%)	Розміри витрат майже дорівнюють сумі власних коштів підприємства

Джерело: складено автором на основі [3, с. 29-34]

Після формування системи стратегічних цілей інвестиційної діяльності необхідно визначити перелік внутрішніх та зовнішніх факторів інвестиційного ризику на підприємстві та ступінь їх негативного впливу на інвестиційну привабливість.

Методи мінімізації інвестиційного ризику для внутрішнього інвестора можуть бути наступними: підтримка фінансової стійкості за рахунок відмови від надмірної частки позикового капіталу в загальній структурі капіталу підприємства; зменшення або ліквідація неліквідних активів підприємства; оптимізація структури інвестованого капіталу; підвищення рівня ліквідності оборотних активів підприємства.

Методи мінімізації інвестиційного ризику для зовнішнього інвестора включають: уникнення ризику; страхування; хеджування; залучення додаткової інформації.

Останній етап розробки стратегії мінімізації інвестиційних ризиків – оперативний моніторинг – це процес ідентифікації, аналізу, моніторингу за ідентифікованими ризиками, а також за тими, які занесено в список для постійного нагляду, перевірки і виконання операцій реагування на ризики та оцінки їх ефективності впродовж діяльності підприємства.

Цілями оперативного моніторингу мінімізації інвестиційних ризиків є: виявлення реакції на ризики впроваджених відповідно до плану й необхідності їх

змін; визначити причину зміни ризиків порівняно з попередніми значеннями; визначення впливу ризиків і вживання необхідних заходів, наприклад, вибір альтернативних стратегій, прийняття коректив, перепланування дій для досягнення максимального результату.

Основними завданнями оперативного моніторингу мінімізації інвестиційних ризиків є: відстеження динаміки вже ідентифікованих та оцінених ризикових факторів; виявлення та оцінка нових; контроль ефективності та коригування стратегії обмеження та мінімізації ризиків діяльності підприємства.

Важливим етапом планування у процесі управління інвестиційною привабливістю підприємства є розробка програми щодо підвищення його ринкової вартості.

Ринкова вартість підприємства найчастіше сприймається учасниками ринку як життєздатність компанії й перспективи її розвитку. Добробут власників визначається вартістю компаній і, відповідно, чим вище ринкова вартість підприємства, тим вище добробут її власників.

Таким чином, управління ринковою вартістю підприємства дозволяє не тільки підвищувати добробут власників, але й може запобігти несприятливим наслідкам криз в галузі. Збільшення ринкової вартості підприємства викликає додатковий інтерес і впливає на підвищення інвестиційної привабливості підприємства та дозволяє йому залучати додаткове фінансування.

1.3. Методичні засади оцінки ефективності управління інвестиційною привабливістю підприємства

Сучасні ринкові умови господарювання потребують від підприємств максимального підвищення ефективності виробництва, результативності діяльності, конкурентоспроможності продукції і послуг на основі впровадження науково-технічних нововведень, інноваційних форм господарювання і управління виробництвом та активізації підприємництва. Післявоєнне економічне зростання

та подальший розвиток економіки України, окремих галузей економіки, підприємств, що їх представляють неможливий без подальшого підвищення ефективності та прибутковості їх діяльності.

Інвестиції відіграють вирішальну роль у відтворювальних процесах на підприємстві та забезпечують підвищення технічного та організаційного рівня виробництва. Однак, нестабільність економіки України, що супроводжується інституційними змінами і трансформаційними процесами потребує формування якісно нових підходів до проведення аналізу інвестиційної привабливості підприємств. Тому, дуже важливим для підприємства, як для об'єкта інвестування, є забезпечення умов за яких інвестор вклав би свої кошти саме в це підприємство. Основою для рішення інвестора про інвестування коштів буде інвестиційна привабливість цього підприємства. Саме тому, необхідною умовою функціонування підприємства є оцінка та аналіз інвестиційної привабливості підприємства, адже інвестиційна діяльність є основою подальшого розвитку суб'єкта господарювання будь-якої галузі та форми власності.

Метод	Характеристика	Переваги	Недоліки
методи рейтингової оцінки	аналіз фінансового стану, при якому оцінюється платоспроможність, фінансова стабільність, прибутковість і ділова активність	оцінка багатьох аспектів діяльності шляхом розрахунку незначної кількості показників; не потребує значних витрат часу; не потребують залучення експертів до досліджень та збору інформації	інформація, отримана на основі даних фінансової звітності, може бути недостовірною або викривленою; бракує чіткості та конкретизації
	оцінка фінансового стану; визначення вагомості групових та одиничних показників; визначення частки розмаху варіаційної множини; визначення	найповніша всебічна оцінка інвестиційної привабливості; полягає у використанні факторного аналізу та передбачає розрахунок результативних показників, їх групування за змістом, обґрунтування	не враховує міжгалузеву специфіку діяльності; потребує залучення експертів; громіздкість та суперечність показників; високий ступінь суб'єктивізму;

Рис. 1.4. Систематизація методичних підходів до оцінки інвестиційної
привабливості

Джерело: складено автором на основі [58]

Ефективність інвестиційних процесів у сучасних умовах господарювання тісно пов'язана з оцінкою поточного стану та виявлення основних тенденцій розвитку інвестиційного ринку. Процес дослідження інвестиційного ринку передбачає оцінку інвестиційної привабливості підприємств. Відмітимо, що всі розроблені у вітчизняній та світовій практиці методики оцінки інвестиційної привабливості за критерієм джерел вихідної інформації можна умовно поділити на три великі групи: 1) методики, що ґрунтуються на різноманітних оцінках експертів; 2) методики, що ґрунтуються на статистичній інформації; 3) комбіновані методики, що ґрунтуються на експертно-статистичних розрахунках [59], рис 1.4.

Варто зазначити, що існує значна кількість методик оцінки інвестиційної привабливості підприємства, однак усі вони характеризуються наявністю певних недоліків, а саме: 1) багато методів, що запозичені в іноземних авторів, спрямовані, в основному, на фінансові, а не на реальні інвестиції; 2) запозичені методи, що стосуються саме реальних інвестицій, розроблені для умов стабільної економіки, де чітко проявлені всі економічні закони. Тому, дані методики не адаптовані до реальної економічної ситуації в Україні; 3) більшість методів заснована на аналізі безсистемних наборів показників фінансового стану підприємства, тобто носить ретроспективний характер, тоді як інвестора цікавлять

результати майбутньої діяльності; 4) переважна більшість методів базуються на проведенні експертної оцінки і мають характер невизначеності, бо відображають суб'єктивну думку експертів.

Отже, вважаємо за доцільне провести порівняльний аналіз методик оцінки інвестиційної привабливості підприємства з метою визначення та застосування найбільш раціонального підходу для забезпечення достовірної оцінки інвестиційної привабливості підприємства, табл. 1.5.

Процес оцінки інвестиційної привабливості підприємства передбачає порівняння результатів цієї з результатами оцінки інвестиційної привабливості інших суб'єктів господарювання або з оптимальною величиною критеріального показника, якщо її можна використати з метою обґрунтування ефективного управлінського рішення про доцільність інвестування.

Таблиця 1.5

Порівняльний аналіз методик оцінки інвестиційної привабливості
підприємства

Автор	Підхід	Переваги підходу	Недоліки підходу
1	2	3	4
1. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства на основі показників його фінансового стану			
Спеціалісти Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств	Інвестиційну привабливість підприємства визначена шляхом розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємств, в якому відтворюються значення показників оцінки майнового стану, фінансової стійкості (платоспроможності), ліквідності активів, прибутковості об'єкта інвестування, оцінки ділової активності, оцінки ринкової вартості, скориговані відповідно до їхньої вагомості	Дозволяє оцінити багато аспектів господарської діяльності шляхом розрахунку визначеної кількості показників, що дають характеристику поточного стану об'єкта та не потребує значних витрат часу на проведення оцінки	Підходу бракує конкретності та чіткості, що суттєво знижує можливість його застосування практиками
Бланк І.О.	Оцінка інвестиційної привабливості підприємства передбачає аналіз фінансових показників діяльності суб'єкта господарювання, а саме: фінансової стійкості, прибутковості, ліквідності активів, оборотності активів	Зосередження уваги на напрямках інвестування та складових інвестиційної привабливості	Недостовірність інформації у процесі аналізу фінансових показників, розрахунку їх величини у часі

Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П.	Інвестиційна привабливість підприємства інтерпретується, як сукупність характеристик фінансово-господарської та управлінської діяльності підприємства, перспектив розвитку та можливостей залучення інвестиційних ресурсів на основі формалізації оціночних методів	Зосередження уваги інвестора виключно на аналізі економічних показників діяльності підприємства з метою економії коштів та часу	Підхід передбачає однозначну можливість формалізації оціночних методів, що залишає поза увагою психологічний аспект даної проблеми
Донцов С.С.	Інвестиційна привабливість підприємства розглядається, як стабільність у отриманні прибутку при вкладенні грошей у цінні папери підприємства	Передбачає можливість участі інвестора у процесі управління підприємством	Підхід не враховує майбутніх перспектив розвитку суб'єкта господарювання
2. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства на основі ефективності вкладення грошей у цінні папери			
Бочаров В.В.	Інвестиційна привабливість підприємства забезпечується	Вкладення грошей у цінні папери дає змогу	Вітчизняні підприємства не

Продовження табл. 1.5

1	2	3	4
	досягненням мінімального ризику при вкладенні грошей у цінні папери лише тих підприємств, які є стабільними та забезпечать отримання високого прибутку	інвестору забезпечувати контроль управління на підприємстві та отримувати стабільний дохід у формі дивідендів	можуть ефективно використовувати інструменти ринку цінних паперів, який сьогодні в Україні перебуває на стадії становлення
3. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства на основі психологічного аспекту			
Нападовська І.В.	Інвестиційна привабливість підприємства оцінюється як системна сукупність потенційних можливостей вкладання коштів з метою отримання економічної ефективності у майбутньому як наслідок результатів минулої господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оцінювана інвестором	Можливість визначення потенційного прибутку на основі аналізу минулої господарської діяльності об'єкта інвестування	Підхід не містить зіставлення цілей інвестора з їх можливостями безризикової реалізації, а також не враховує ступінь готовності інвестора прийняти на себе цей ризик
Чорна Л.О.	Інвестиційна привабливість підприємства інтерпретується як взаємозв'язок двох характеристик: психологічного змісту інвестицій та їх психологічної форми	Якісна оцінка інвестиційної привабливості буде враховувати такі аспекти, як: інвестиційний ризик,	Характеризується необхідністю обробки значного обсягу інформації для одержання бажаного

	(привабливість)	привабливість продукції підприємства, кадрова, інноваційна, фінансова, територіальна, екологічна та соціальна привабливість	результату
--	-----------------	---	------------

Джерело: складено автором на основі [5, с. 110; 44; 46, с 325; 65; 71]

Варто зазначити, що досить цікавим є підхід С.А. Топалова та К.С. Селезньової, які стверджують, що методи оцінки інвестиційної привабливості підприємств можна визначити в межах п'яти основних підходів [69, с. 135]. У даному контексті, вважаємо за доцільне розглянути більш детально особливості даних підходів.

Перший підхід засновано на виявленні ключового чинника, що визначає інвестиційну привабливість підприємства. В якості такого фактора може бути динаміка виручки і прибутку, імідж об'єкта інвестування тощо. Цей підхід відрізняється порівняльною простотою аналізу та розрахунків. У цьому сенсі він універсальний і його можна використовувати для дослідження інвестиційної привабливості підприємств різного рівня, типу та спрямованості діяльності.

Другий підхід передбачає врахування комплексу чинників, які впливають на інвестиційну привабливість економічних систем. При цьому кожен фактор характеризується певним набором показників. Відповідно до даного підходу прийнято визначати характеристики економічного потенціалу, загальні умови господарювання, розвиненість ринкової інфраструктури, соціально-економічні та фінансові показники [65]. Перевагою даного підходу є можливість проведення комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємства, що дозволяє визначити ступінь інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання шляхом використання статистично оцінюваних показників, що забезпечує достовірність одержаних результатів, табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Порядок комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємства
коефіцієнтним методом

Основні напрями комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємства	Узагальнюючі коефіцієнти	Область бажаних значень	Область ризику
1. Привабливість продукції підприємства для споживача	$K_{пп} = \text{Попит на продукцію} / \text{Пропозиція на продукцію}$	≥ 1	< 1
2. Кадрова привабливість підприємства	$K_{кп} = (\text{Число прийнятих працівників} - \text{Число звільнених працівників}) / \text{Середньооблікова чисельність персоналу}$	≥ 0	< 0
3. Територіальна привабливість підприємства	$K_{тп} = \text{Витрати обігу} / \text{Сукупні витрати}$	$< 0,5$	$\geq 0,5$
4. Фінансова привабливість підприємства	$K_{фп} = \text{Прибуток} / \text{Активи}$	$> 0,15$	$< 0,15$
5. Приватизаційна привабливість підприємства	$K_{рп} = \text{Чистий дохід} / \text{Курс цінних паперів}$	$\geq 0,5$	$< 0,5$
6. Екологічна привабливість підприємства	$K_{еп} = \text{Штрафи за екологічні порушення} / \text{Чистий прибуток}$	0	> 0
7. Соціальна привабливість підприємства	$K_{сп} = \text{Середня заробітна плата працівників} / \text{Вартість раціонального споживчого кошика}$	≥ 1	< 1

Джерело: складено автором на основі [65]

Третій підхід пов'язаний з аналізом на першому етапі широкого спектру факторів, але на другому етапі інвестиційна привабливість підприємства розглядається як агрегований показник, який визначається двома характеристиками: інвестиційним потенціалом та інвестиційним ризиком [6]. Такий підхід, з одного боку, збільшує інформаційну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, а з іншого – робить більш доступною і зрозумілою для потенційного інвестора інформацію про інвестиційну привабливість підприємства [65].

Четвертий підхід пов'язаний з використанням методу експертних оцінок. Головна його перевага перед іншими методами полягає в тому, що експерт може використовувати не тільки інформацію, засновану на статистичних тимчасових показниках, а й нерегулярну (разову), яка водночас є дуже важливою інформацією, хоча, переважно, якісного характеру.

П'ятий підхід базується на кваліметричних оцінках, що являють собою комбінацію методів факторного аналізу та експертних оцінок. Оцінка

інвестиційної привабливості є основним етапом у процесі обґрунтування рішення про інвестування та вибору відповідного об'єкта. Сам по собі процес розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства є непростим, оскільки, з одного боку, необхідно враховувати як можна більше істотних факторів, з іншого – це призводить до труднощів з оперативністю використання методики, а також потреби у введенні вагових коефіцієнтів, які впливають на кінцевий результат. Для вирішення цієї проблеми при розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства необхідно використовувати мінімальний набір показників одного рівня з максимальним охопленням значущих чинників [71].

У даному контексті необхідно зазначити, що однією із важливих методик оцінки інвестиційної привабливості підприємства є проведення інтегральної оцінки інвестиційної привабливості, порядок якої регулюється наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23 лютого 1998 р. № 22. Сутність даної методики полягає у проведенні комплексного аналізу інвестиційної привабливості підприємства за наступними етапами: 1) оцінка фінансового стану об'єкта інвестування; 2) визначення вагомості групових та одиничних показників на основі експертних оцінок; 3) визначення частки розмаху варіаційної множини; 4) визначення ранжованого значення за кожним показником; 5) розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості [46, с. 325].

Однак, І.О. Пилипенко наголошує, що дана методика характеризується певними недоліками, зокрема тому, що не враховує міжгалузеву специфіку діяльності підприємства, фактори сезонності виробництва та державної підтримки суб'єктів господарської діяльності тощо [46, с. 325]. Також, до мінусів даної методики можна віднести високу трудомісткість аналізу та значні витрати часу, що може у подальшому призвести до втрати актуальності наданих аналітиками висновків внаслідок швидкої зміни ринкового середовища діяльності суб'єктів господарювання.

Вчені Н.Б. Кушнір та Ю.В. Мужук вважають, що оцінку інвестиційної привабливості окремого підприємства доцільно проводити шляхом визначення

середнього геометричного значення чотирьох основних показників, а саме: оборотності активів, прибутковості капіталу, фінансової стійкості та ліквідності активів [33, с. 114].

Зазначимо, що у західній практиці досить розповсюдженим є метод рейтингової оцінки інвестиційної привабливості. Так, найбільш популярними є наступні методики: Fortune 500, Global 1000, Business Week 1000, що оцінюють інвестиційну привабливість на підставі аналізу фінансово-господарських показників діяльності підприємств, таких як: обсяг доходів, прибутків, активів; ефективність інвестицій; збільшення прибутків, доходів, персоналу; рівень ринкової вартості компанії [68, с. 159]. Так, підприємство з найменшим значенням узагальнюючого розрахункового показника рейтингової оцінки вважається найбільш інвестиційно привабливим.

Перевага застосування методики рейтингової оцінки інвестиційної привабливості підприємства обумовлюється пояснюється легкістю її

Підхід	Характеристика	Переваги	Недоліки
Статистичний підхід	ґрунтується на аналізі фактичних статистичних даних стосовно надходження інвестицій; передбачає, що високий рівень показників свідчить про високу інвестиційну привабливість	охоплює максимальну кількість економічних характеристик та показників; відсутність суб'єктивізму; базується на конкретних економічних показниках	метод носить формалізований характер; не ураховує галузеву специфіку
інтегральна оцінка інвестиційної привабливості	експерт з власних міркувань і власного досвіду обирає найбільш важливі показники, аналізує їх динаміку розвитку та формує висновки стосовно інвестиційного клімату	можливість адаптації показників і факторів для потреб конкретних інвесторів; поглиблений аналіз привабливості галузей; привабливий для іноземних інвесторів	суб'єктивність оцінки; залежність висновків від позицій експерта
цінної	1) рейтингово-аналітичний метод полягає в аналізі		

Рис. 1.5. Узагальнення методів оцінки інвестиційної привабливості

Джерело: складено автором на основі [45]

Також, даний підхід не потребує додаткової інформації, яка не відображена у фінансовій звітності підприємства, що забезпечує повну доступність інформаційного полі даних для проведення оцінки інвестиційного привабливості суб'єкта господарювання.

На наш погляд, цілком доречно погодитися з думкою М.М. Мархайчук, що результати рейтингової оцінки інвестиційної привабливості підприємства не є достатньою підставою для обґрунтування ефективних управлінських рішень, оскільки як задовільний, так і незадовільний фінансовий стан суб'єкта господарювання не відображає реальних перспектив розвитку та резервів покращання результатів діяльності підприємства [38, с. 334] та, як слушно зазначає О.І. Пилипенко, існує можливість отримання недостовірних, викривлених даних, які не відповідають реальному стану справ досліджуваного суб'єкта господарювання [47, с. 121].

Відповідно до характеристик, недоліків та переваг розглянутих методів оцінки інвестиційної привабливості складено рис. 1.5, на якому здійснено їх узагальнення щодо даних аналізу та механізму його здійснення.

Отже ми виділили методи, що ґрунтуються на оцінці фінансового стану в динаміці за даними звітності суб'єкта підприємництва. Отже, найбільш поширеними є методи, які ґрунтуються на фінансовому стані підприємства, тобто безпосередньо базуються на показниках фінансової звітності.

Узагальнюючи результати, слід зазначити, що нині існує досить багато підходів до оцінки інвестиційної привабливості. Кожен підхід є унікальним та має як переваги, так і недоліки.

Оцінка інвестиційної привабливості підприємств передбачає: здійснення аналізу фінансово-господарського стану; визначення факторів, що впливають на інвестиційну привабливість; застосування оптимального методу визначення інвестиційної привабливості, якій максимально ураховує специфіку діяльності, його потенціал та відповідає цілям інвестування.

Доцільне інвестування дозволяє розширити виробничий потенціал підприємства, покращити стан основних фондів, підвищити якість продукції та конкурентоспроможність підприємства.

1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління інвестиційною привабливістю підприємства

Одним із найважливіших завдань кожної держави є створення стабільної економічної системи, яка буде органічно вписуватися в стандарти цивілізованого світу. Головною складовою цього завдання є формування обґрунтованої інвестиційної політики та сприятливого інвестиційного клімату, як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів. У цьому напрямку в державі необхідно проводити плідну роботу, приймати безліч законів та інших правових актів, на основі яких будуть розроблятися різні програми розвитку інвестиційної діяльності, а також буде проведено детальний аналіз ефективності їх виконання і виявлено фактори, що призводять до їх невиконання. У рамках цієї статті пропонуємо якраз розглянути законодавче регулювання інвестиційної політики в Україні.

Міжнародно-правові стандарти регулювання процесу залучення інвестицій, зокрема норми Сеульської конвенції 1985 року визначають, що пріоритетними напрямками для укріплення міжнародного співробітництва є економічний розвиток та збільшення вкладів для залучення інвестицій в економіки держав [63]. Нормами Конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами встановлено, що договірні держави мають приділяти увагу ефективному вирішенню інвестиційних спорів задля підвищення привабливості інвестиційного клімату та забезпечення сталого економічного розвитку [24].

Конституція України закріплює, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства [23]. Тому органи державної влади мають спрямовувати свою діяльність на підвищення ефективного нормативно-правового регулювання процесу залучення інвестицій, зокрема і в аграрний сектор національної економіки.

Таким чином визначимо основні нормативні акти в Україні, які є базисом нормативно-правового забезпечення відносин в сфері управління інвестиційною привабливістю підприємства:

- Конституція України, зокрема положення стосовно забезпечення соціальної орієнтації економіки та належного захисту суб'єкту господарювання [23];
- Господарський кодекс України, що описує реалізацію державою економічної політики, а саме стратегії та тактики спрямованої на реалізацію інтересів господарюючих суб'єктів та громадян тощо [13];
- Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII, який закріплює основні умови та засади інвестиційної діяльності на території України. Він спрямований на забезпечення рівного захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності незалежно від форм власності, а також на ефективне інвестування економіки України, розвитку міжнародного економічного співробітництва та інтеграції. Зокрема у Законі закріплено поняття інвестицій, інвестиційної діяльності та безпосереднє її здійснення [56];

– Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р. № 959-ХІІ, в якому визначено іноземне інвестування як різновид зовнішньоекономічної діяльності та наголошується на досягненні соціального ефекту завдяки іноземним інвестиціям [55];

– Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р. № 93/96-ВР, в якому наголошено на особливостях правового режиму іноземного інвестування в Україні, зокрема стосовно видів інвестицій, форм здійснення та підприємств із залученням іноземних інвестицій [57]/

Розкриємо деякі аспекти регулювання в сфері інвестиційної привабливості більш детально. Реалізація державою економічної політики (ст. 9 ГК України) – це здійснення довгострокової (стратегічної) і поточної (тактичної) економічної і соціальної політики, спрямованої на реалізацію та оптимальне узгодження інтересів суб'єктів господарювання і споживачів, різних суспільних верств і населення в цілому [13]. Одним із напрямів економічної політики держави є інвестиційна політика, яка спрямована на створення суб'єктам господарювання необхідних умов для залучення та концентрації коштів на потреби розширеного відтворення основних засобів виробництва, переважно у галузях, розвиток яких визначено як пріоритети структурно-галузевої політики, а також забезпечення ефективного і відповідального використання цих коштів та здійснення контролю за ним.

В Україні єдину державну стратегію у сфері інвестиційної діяльності визначає Верховна Рада України, яка створює законодавчу базу для сфери інвестиційної діяльності; затверджує пріоритетні напрями інвестиційної діяльності як окрему загальнодержавну програму у складі Програми діяльності Кабінету Міністрів України, загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального розвитку, охорони довкілля; в межах Державного бюджету України визначає обсяг асигнування для фінансової підтримки інвестиційної діяльності [35].

Законодавча база є найважливішим напрямом державного регулювання інвестиційної діяльності. Правовий режим інвестування в Україні визначається

національним законодавством, яке, у свою чергу, складається з великої кількості нормативних актів.

Метою державного регулювання інвестиційної діяльності (ст. 11 Закону України «Про інвестиційну діяльність») є реалізація економічної, науково-технічної і соціальної політики, виходячи із цілей та показників економічного й соціального розвитку України, державних та регіональних програм розвитку економіки, державного і місцевих бюджетів, зокрема передбачених у них обсягів фінансування інвестиційної діяльності. При цьому створюються пільгові умови інвесторам, що здійснюють інвестиційну діяльність у найбільш важливих для задоволення суспільних потреб напрямках, насамперед соціальній сфері, технічному і технологічному вдосконаленні виробництва, створенні нових робочих місць для громадян, які потребують соціального захисту, впровадженні відкриттів і винаходів, в агропромисловому комплексі, в реалізації програм ліквідації наслідків Чорнобильської аварії, у виробництві будівельних матеріалів, у галузі освіти, культури, охорони культурної спадщини, охорони навколишнього середовища та здоров'я [6].

Нормами Закону України «Про інвестиційну діяльність» визначено загальні соціальні, правові та економічні засади інвестиційного процесу в Україні. Відповідно до положень цього Закону, практичні дії громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій формують поняття «інвестиційна діяльність». Основою інвестиційної діяльності можуть бути:

- а) інвестиції громадян, недержавних підприємств, господарських асоціацій, спілок і товариств, а також громадських і релігійних організацій, інших юридичних осіб, заснованих на колективній власності;
- б) інвестиції органів державної влади, державних підприємств та установ;
- в) інвестиції органів місцевого самоврядування;
- г) інвестиції іноземних держав, юридичних осіб і громадян іноземних держав;
- д) спільне інвестування [56].

Законом України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 1991 р. на території України запропоновано впровадити такі правові режими для іноземних

суб'єктів господарської діяльності, а саме: національний режим; режим найбільшого сприяння; спеціальний режим [55]. Крім цього даний Закон надає дефініцію поняттю “іноземні інвестиції”. Відповідно до цього Закону, одним з підпунктів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності є створення рівних можливостей для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності розвивати всі види підприємницької діяльності незалежно від форм власності та всі напрями використання доходів і здійснення інвестицій.

Ще одним важливим Законом, що допомагає врегульовувати питання, які стосуються інвестицій є Закон України “Про режим іноземного інвестування” від 1996 р. [57] За допомогою останнього визначаються основні види та форми іноземних інвестицій, також зауважено таке основне питання як оцінка іноземних інвестицій. Крім того, для іноземних інвесторів на території України встановлюється національний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності, за винятками, передбаченими законодавством України та міжнародними договорами України. Для окремих суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють інвестиційні проекти із залученням іноземних інвестицій, що реалізуються відповідно до державних програм розвитку пріоритетних галузей економіки, соціальної сфери і територій, може встановлюватися пільговий режим інвестиційної та іншої господарської діяльності. Таким законодавством на вимогу іноземного інвестора застосовуються державні гарантії захисту іноземних інвестицій. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації. Державні органи не мають права реквізувати іноземні інвестиції, за винятком випадків здійснення рятівних заходів у разі стихійного лиха, аварій, епідемій, епізоотій. Зазначена реквізиція може бути проведена на підставі рішень органів, уповноважених на це Кабінетом Міністрів України.

Важливим законом, котрий поліпшує інвестиційну діяльність України, а також створює сприятливий інвестиційний клімат є Указ президента України “Про додаткові заходи щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України” від 2003 р. [51]. В даному акті встановлені та окреслені основні завдання для

державних органів, які стосуються підвищення привабливості до інвестицій в економіку України.

Ще одним Законом, який допомагає регулювати питання інвестицій та інвестиційної діяльності є Закон України “Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту” від 2016 р. [52]. Даним законом врегульовуються питання страхування інвестицій, а саме страхування майнових інтересів інвестора, пов’язаних із втратою інвестицій або їх частини. Відповідно до останнього одними з важливих напрямів державної підтримки експортної діяльності є: здійснення Експортно-кредитним агентством (далі – ЕКА) операцій із страхування експортних кредитів, прямих інвестицій з України та зовнішньоекономічних договорів (контрактів) від комерційних та некомерційних ризиків, перестрахування та надання гарантій; надання ЕКА кредитів з державного бюджету для виплати страхових відшкодувань за договорами страхування експортних кредитів, інвестицій та зовнішньоекономічними договорами (контрактами) від комерційних та некомерційних ризиків. Варто наголосити, що страхування прямих інвестицій з України здійснюється виключно за умови спрямування таких інвестицій на створення інфраструктури, необхідної для розвитку експорту товарів (робіт, послуг) українського походження.

Максимальне спрощення для суб’єкта інвестиційної діяльності порядку отримання послуг, пов’язаних із підготовкою та реалізацією інвестиційних проектів покликаний забезпечити Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» від 17.12.2020 № 1116-IX [50].

Окрім цього, Верховною Радою України прийнято Закон України “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання інвестицій у вітчизняну економіку”, положення якого спрямовані на створення привабливого інвестиційного клімату через звільнення від оподаткування доходів, які

виникають у разі валютних коливань при внесенні інвестицій, виражених в іноземній валюті [49].

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» від 09.07.2022 № 2389-IX визначено основні правові, економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та організаційні засади державної регіональної політики як складової частини внутрішньої політики України, встановлено особливості відновлення регіонів та територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України [48].

Отже, на сьогодні в Україні присутня вагома кількість нормативно-правових актів, які врегульовують відносини в інвестиційній сфері, а також варто зазначити, що в Україні в цілому створено належне правове підґрунтя для здійснення інвестиційної діяльності. Всі вищезазначені нормативно-правові акти та законопроект мають на меті удосконалити регулювання відносин в інвестиційній сфері та мають свій предмет та мету.

Тобто, дана нормативно-правова система, яка сформувалась свідчить про те, що на сьогодні держава вживає низку заходів, які мають на меті створення в Україні сприятливих умов здійснення інвестиційної діяльності саме шляхом закріплення на законодавчому рівні принципів та правил її здійснення. Зважаючи на певні проблеми, які присутні в сфері інвестиційної діяльності, а також на війну в країні, органи державної влади намагаються проводити активну роботу щодо регулювання відносин в інвестиційній сфері, а національне інвестиційне законодавство набуває рис стабілізаційного характеру.

Висновки до розділу 1

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, слід зазначити, що нині існує досить багато підходів до визначення сутності поняття «інвестиційна привабливість підприємства». На нашу думку найбільш повним є поняття під яким розуміють модель кількісних та якісних показників, які характеризують не

тільки фінансово-економічний стан підприємства, а й рівень маркетингового, кадрового, інфраструктурного, правового забезпечення та ефективність використання сучасних інформаційних технологій для налагодження контактів з інвесторами.

Інвестиційна привабливість підприємства, є фактором, який впливає на економічний ефект від ведення бізнесу, тому оцінка даного фактора є вирішальною у процесі прийняття рішення щодо забезпечення стійкого підвищення ефективності діяльності та довгострокового економічного зростання суб'єкта господарювання.

Оцінка та аналіз інвестиційної привабливості підприємства є основою для розробки його інвестиційної політики та, водночас, можливістю виявити недоліки в діяльності підприємства, обґрунтувати відповідні оптимізаційні заходи щодо їх усунення та реалізації можливостей для залучення інвестиційних ресурсів для забезпечення стійкого підвищення прибутковості та економічного розвитку підприємства.

Галузева специфіка діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання зумовлює необхідність використання відповідно обґрунтованого методичного підходу до оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання конкретної галузі. Тому, на наш погляд, доцільно обґрунтувати комплексну методику оцінки інвестиційної привабливості підприємств залежно від виду їх діяльності, з урахуванням основних ризиків конкретної галузі, структури витрат та особливостей формування прибутку підприємства. Даний напрям характеризується важливим теоретичним і прикладним значенням та представляє вагому цінність для проведення подальших наукових досліджень у рамках даної проблематики для забезпечення достовірної комплексної оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання різних галузей національної економіки.

Сьогодні в Україні присутня вагома кількість нормативно-правових актів, які врегульовують відносини в інвестиційній сфері, а також варто зазначити, що в Україні в цілому створено належне правове підґрунтя для здійснення інвестиційної діяльності. Дана нормативно-правова система, яка сформувалась

свідчить про те, що на сьогодні держава вживає низку заходів, які мають на меті створення в Україні сприятливих умов здійснення інвестиційної діяльності саме шляхом закріплення на законодавчому рівні принципів та правил її здійснення.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ «ФАВОРИТ КОМПАНІ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

ПрАТ «Фаворит компанії» - підприємство яке входить до холдингу ФАВОРИТ ГРУП, і є частиною сімейства компаній, які працюють на ринку м. Житомира та України починаючи з 1994 р. і зарекомендували себе як підприємства, що ставлять на меті створення високоякісного продукту працюючи під торговою маркою ФАВОРИТ з метою максимального задоволення потреб споживача.

В цілому холдинг представляє собою багатогалузеву компанію, із декількома підприємствами, що займаються переробкою сільськогосподарської сировини, зокрема молока, сільськогосподарським підприємством, транспортним підприємством, будівельною компанією, управляючою компанією, добувним кар'єром, фітнес-залом, піцерією тощо.

ПрАТ «Фаворит компанії» є підприємством, що здійснює господарську діяльність в будівельній сфері, а саме будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт будівель та споруд, монтаж обладнання тощо. Воно зареєстроване та діє відповідно до законодавства України, є юридичною особою, має круглу печатку, рахунок у банку, є позивачем та відповідачем у суді. Має всі права підприємства та несе передбачені законодавством обов'язки.

Будівництво як галузь матеріального виробництва істотно відрізняється від інших галузей народного господарства. Це пояснюється особливим характером продукції, умовами вкладення коштів, підставами їх повернення, методами організації та управління будівельним процесом, особливостями технології будівельного виробництва.

В процесі господарювання підприємство здійснює наступні завдання:

- нове будівництво, що передбачає здійснення будівництва будівель, споруд на нових майданчиках або на майданчиках після знесення старих будівель;
- розширення виробництва підприємств, тобто будівництво других та наступних черг певних підприємств;
- технічне переозброєння - повне чи часткове переозброєння підприємств без збільшення площ цих підприємств;
- реконструкція, проведення переобладнання та перебудови діючих підприємств із збільшенням виробничих площ.
- капітальний ремонт - це відновлення будівель і споруд, що амортизувалися в процесі експлуатації.

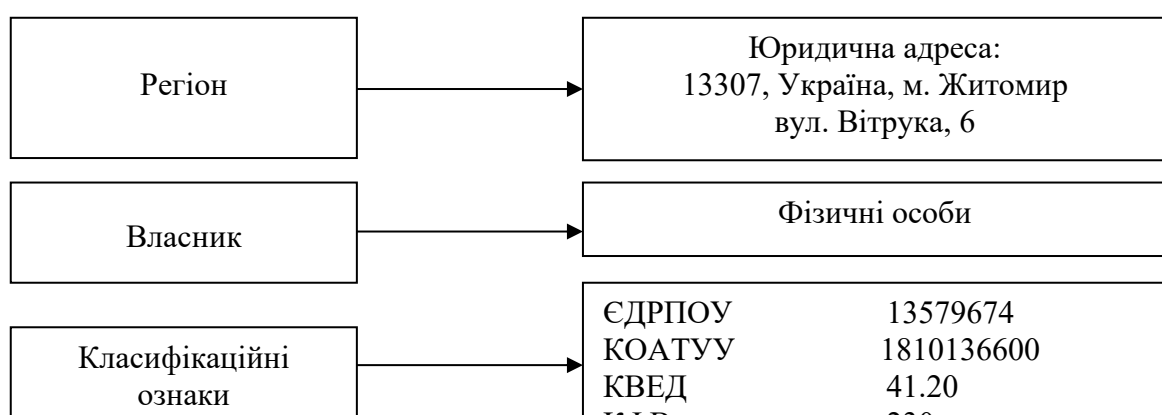
ПрАТ «Фаворит компанії» в процесі здійснення господарської діяльності може виступати у таких ролях:

- організація-замовник планує та фінансує будівництво, здійснює технічний нагляд за будівництвом, постачає обладнання, експлуатує результати будівництва;
- організація-проектувальник розробляє проект будівництва: архітектуру, технологію тощо; здійснює нагляд за будівництвом, проектувальник відповідає за правильність складання кошторису, за якість та рівень прийнятих технічних рішень;
- генеральний підрядник організовує та відповідає за будівництво в цілому, за якість виконуваних робіт, за дотримання строку робіт;
- субпідрядник відповідає за вузький спектр робіт – лише за роботи, які йому доручені організацією генпідрядника.

Місія ПрАТ «Фаворит компанії» полягає у проектуванні, зведенні будівель та споруд, що відповідають естетиці XXI століття, у просуванні на вітчизняний ринок найпередовіших технологій та сучасних будівельних матеріалів. Наш розвиток – це розвиток наших замовників, які стають партнерами та друзями.

Стратегія ПрАТ «Фаворит компанії» - пропозиція найбільш оптимальних рішень поставлених завдань, у чіткій відповідності до вимог замовників, не тільки за рахунок підвищення ефективності вже існуючих видів діяльності, а й шляхом розвитку нових напрямків, що охоплюють дедалі ширший спектр ділових інтересів постійних та потенційних замовників. Компанія прагне завжди йти в ногу з часом, демонструючи високотехнологічний підхід до будівельного бізнесу.

На рис. 2.1. представимо місце підприємства в економічній системі регіону. Підприємство працює з метою максимального задоволення потреб своїх споживачів, якими є як юридичні, так і фізичні особи. Деякі юридичні особи є постійними клієнтами підприємства. Таким чином замовниками підприємства є юридичні особи, фізичні особи та органи місцевої влади в рамках реалізації проектів державного та регіонального будівництва.



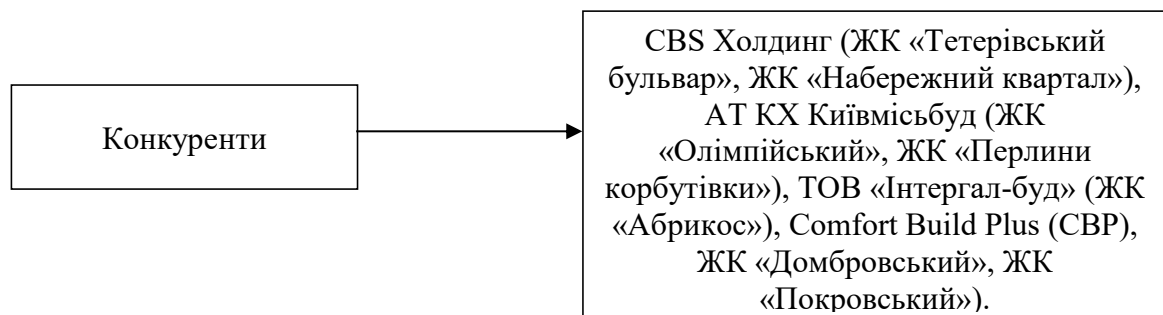


Рис. 2.1. Місце ПрАТ «Фаворит компанії» в економічній системі регіону

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Конкурентами підприємства наразі є всі великі забудовники, що діють на ринку м. Житомира та Житомирської області, і частково Київські, наприклад АТ Київмісьбуд, в рамках реалізації проектів та території міста та області.

Серед постачальників, з якими найтісніше співпрацює підприємство щодо купівлі будівельних матеріалів варто виділити: ПАТ «Комплект», ПАТ «МЖБ», ТОВ «Моноліт Комплект-Інвест», ПрАТ «Житомирський комбінат силікатних виробів», ПАТ «Крошенський цегельний завод», ТОВ «Вінницький завод будівельних матеріалів», ПАТ «Макродор» а інші.

Вищим органом управління ПрАТ «Фаворит компанії» виступають загальні Збори акціонерів. Збори акціонерів приймають до розгляду і вирішення будь-які

питання, пов'язані з діяльністю підприємства, що не суперечать Законодавству України

Виконавчим органом організації є генеральний директор, підзвітний Зборам акціонерів. Генеральний директор обирається Зборами акціонерів терміном на один рік.

До повноважень Генерального директора належить вирішення всіх питань діяльності підприємства, якщо вони не віднесені до виключної компетенції Зборів акціонерів.

Контроль за фінансово-господарською діяльністю ПрАТ «Фаворит компанії» здійснює ревізійна комісія (ревізор), що обирається Зборами. Зовнішній контроль над фінансово-господарською діяльністю здійснює аудиторська організація на комерційній основі. Товариство несе відповідальність за своїми зобов'язаннями всім своїм майном у порядку, передбаченому законодавством України.

Для аналізу фінансово-господарської діяльності та державного контролю за доходами товариство здійснює облік результатів своєї діяльності, веде бухгалтерську та статистичну звітність у встановленому державному порядку.

Організаційна структура ПрАТ «Фаворит компанії» представлено на рис. 2.2. Організаційною структурою передбачено наступні відділи та посади: директор, головний архітектор, головний бухгалтер, головний інженер та головний механік, а також відділи постачання та кадрів.

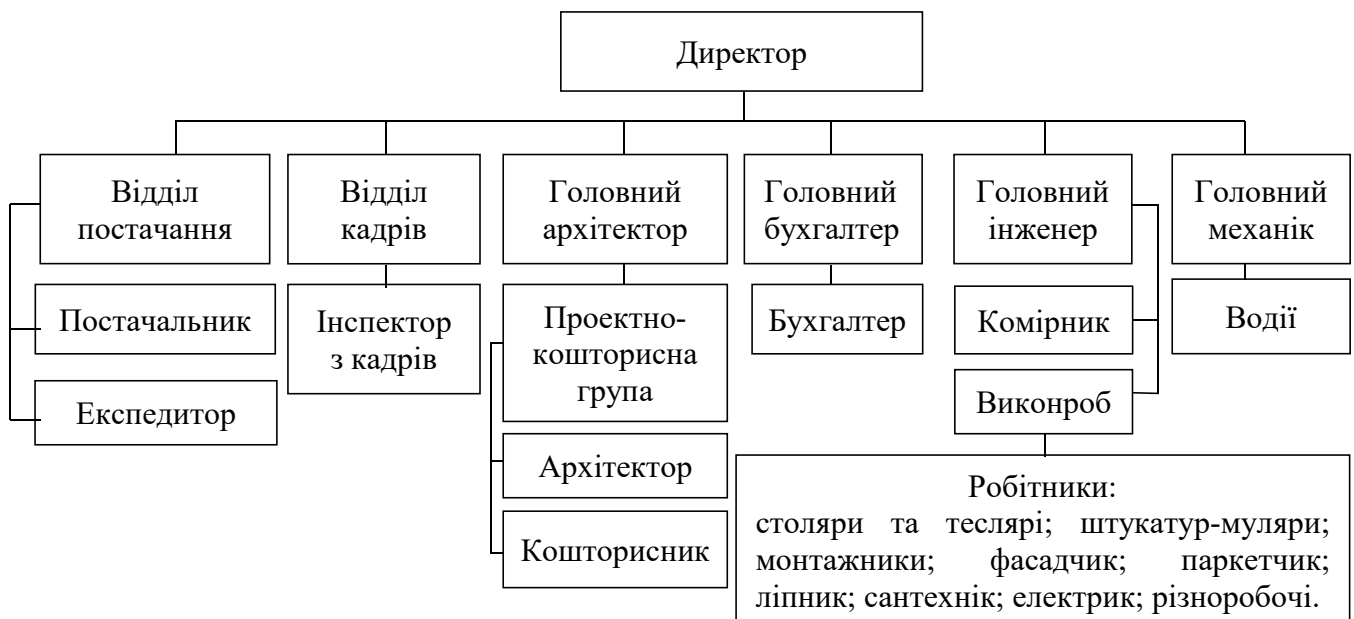


Рис. 2.2. Організаційна структура ПрАТ «Фаворит компанії»

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

У ПрАТ «Фаворит компанії» лінійна організаційна структура. Лінійна структура управління є логічно найстрункнішою і формально визначеною, але водночас і найменш гнучкою. Кожен з керівників наділений всією повнотою влади, але невеликими можливостями вирішення проблем, що потребують вузьких, спеціальних знань. Лінійна організаційна структура управління має свої переваги та недоліки.

Перевагами лінійної організаційної системи управління є: єдність та чіткість розпоряджень; узгодженість дій виконавців; простота управління (один канал зв'язку); чітко виражена відповідальність; оперативність у прийнятті рішень; особиста відповідальність керівника за кінцеві результати діяльності свого підрозділу.

Недоліки лінійної організаційної системи управління полягають у: високих вимогах до керівника, який має бути підготовлений всебічно, щоб забезпечити ефективне управління з усіх функцій управління; у відсутності ланок щодо планування та підготовки рішень; перевантаженні інформацією, безлічі контактів з підлеглими та вищими структурами; концентрації влади у керуючій верхівці.

Директор діє без доручення від імені товариства. Товариство зобов'язане проводити ревізію своєї фінансово-господарської діяльності власними силами чи силами залучених аудиторських організацій не рідше одного разу на два роки, а позачергові ревізії – на вимогу хоча б одного з засновників.

Завданням начальника відділу постачання підприємства є забезпечення його всіма матеріальними ресурсами, необхідними для забезпечення його безперебійної роботи. Організація процесу постачання сировини, матеріалів, товарів, інструментів, спецодягу, техніки тощо.

Експедитор має приймати товар зі складу згідно із супровідними документами, здійснювати перевірку цілісності його упаковки, видачу та здавання

товару в установленому порядку, оформлення необхідних документів згідно з інструкцією керівництва.

До обов'язків головного архітектора входить здійснення керівництва проектно-конструкторськими роботами, а також контролю за відповідністю розробленої проектно-кошторисної документації, технічним регламентам, стандартами, нормами, правилами та інструкціями.

До завдань працівників проектно-кошторисної групи входить забезпечення наявності повної проектної та кошторисної документації на будівництво об'єктів і передача їх на будівельно-монтажні роботи.

Головний бухгалтер організовує бухгалтерський облік господарської діяльності підприємства та здійснює контроль за використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, майна підприємства. Організовує облік надходження і руху активів, зобов'язань, основних засобів, матеріальних цінностей і грошових коштів, і відповідає за своєчасне відображення господарських операцій, на рахунках бухгалтерського обліку.

Головний інженер визначає технічну політику та напрями технічного розвитку підприємства, шляхи реконструкції та технічного переоснащення діючого виробництва. Забезпечує відповідність продукції, робіт та послуг підприємства чинним державним стандартам, технічним умовам тощо.

Головний механік забезпечує безперервну, безпечну та надійну роботу всіх видів обладнання, його справну експлуатацію, своєчасний ремонт та якісне технічне обслуговування, проведення робіт з його модернізації та підвищення рентабельності служби ремонту обладнання.

Розглянемо обсяги будівельних та інших видів робіт, що виконуються підприємством в рамках реалізації своєї виробничо-господарської діяльності, табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Обсяги надаваних послуг ПрАТ «Фаворит» 2020-2022 рр., тис. грн.

Види робіт	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. від 2020 р., %
Будівельні роботи	52315,6	23598,7	37943,3	-27,5

Покрівельні роботи	16740,9	7551,6	9866,4	-41,1
Земляні роботи	12555,7	5663,7	11821,8	-5,8
Гідро - і теплоізоляційні роботи	10463,1	4719,7	6388,7	-38,9
Санітарно-технічні роботи	7324,2	3303,8	3694,3	-49,6
Проектні роботи	5231,6	2359,9	4172,1	-20,3
Разом	104631,2	47197,4	73886,5	-29,4

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

З огляду на останні події, які сколихнули економіку нашої країни починаючи від COVID-19 у 2020 р. і закінчуючи повномасштабною війною у 2022 р. у підприємства відбулося відчутне скорочення обсягів господарювання, в цілому на 29,4%. Зменшився обсяг усіх, без винятку робіт та послуг, що надаються підприємством. Найбільшого зменшення зазнали санітарно-технічні роботи - 49,6% та покрівельні роботи -41,1%. Найменшого зменшення зазнали земляні роботи, спад у розмірі 5,8% від рівня 2020 р. Дана ситуація пояснюється тим, що у 2022 р. почалася війна і підприємство стрімко скоротило обсяги робіт, що в першу чергу було пов'язано із логістикою запасів у першому кварталі 2022 року і у подальшому періоді через зниження обсягів інвестування.

В цілому дослідивши організаційно-економічну характеристику підприємства відмітимо те, що до 2020 р. підприємство стабільно господарювало на ринку вносячи свій стабільний внесок у економіку регіону. У 2021 р. підприємство змогло підлаштуватися під нові вимоги ринку, проте показало дещо невеликі обсяги господарювання, і у 2022 р. незважаючи на нестабільний 1 квартал підприємство акумулювало свої ресурси і почало завершувати вже розпочаті та профінансовані проекти. Проте варто відмітити те, що такого успіху у 2023 р. не буде, адже ринок інвестицій у житловий сектор дещо сповільнився. Проте, ми вважаємо що після перемоги України у період великої відбудови підприємство зможе отримати потужний поштовх для подальшого розвитку.

2.2. Діагностика фінансово-економічного стану ПрАТ «Фаворит компанії»

У сучасних умовах господарювання діагностика фінансово-економічного стану компанії є важливим інструментом, який забезпечує стійке та успішне функціонування господарюючого суб'єкта на ринку. Подібний аналіз дозволяє виявляти та усувати недоліки у фінансово-господарській діяльності, визначати резерви підвищення фінансової стійкості та ефективності функціонування підприємства, перспективи його розвитку, попереджати та долати фінансові кризи та ін. Оскільки ж він відіграє ключову роль при дослідженні окремого господарюючого суб'єкта та перспектив власника бізнесу, отже, суттєвий і для розвитку національної економіки загалом. А тому виникає необхідність грамотного управління та безперервного вдосконалення економічних механізмів. Насамперед, у первинній ланці – на підприємстві, бо для будь-яких організаційно-правових форм власності властиво прагнення працювати з максимальною економічною віддачею. Це змушує підвищувати ефективність методів управління підприємствами, що передбачає аналіз динаміки змін та результатів фінансово-господарської діяльності, що відбивається на фінансовому стані організації.

З організаційної точки зору аналіз фінансово-економічного стану підприємства проводиться у кілька етапів, аналіз майна підприємства та джерел його утворення, далі аналізується механізм формування його фінансових результатів, здійснюється оцінка його ліквідності та платоспроможності, рентабельності та ділової активності.

Слід зазначити, що зміст аналізу фінансово-економічного стану підприємства багато в чому визначається такими параметрами, як територіальні особливості функціонування підприємства, галузевої приналежності та видами його економічної діяльності, а також сферою економічних інтересів того чи іншого користувача аналітичної інформації.

З огляду на представлену інформацію розпочнемо діагностику фінансово-економічного стану підприємства з оцінки основних економічних показників його діяльності, табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Основні економічні показники діяльності підприємства

№	Показник	Роки			Відхилення 2022 р. до 2020 р.	
		2020	2021	2022	+/-	%
1	Чистий дохід, тис. грн.	104631,2	47197,4	73886,5	-30744,7	-29,4
2	Чистий прибуток, тис. грн.	-1451,7	-3135,3	-16950,1	-15498,4	в 11 р.м.
3	Середньорічна вартість активів, тис. грн.	216823,1	220193,3	218166,6	1343,5	0,6
4	Середньорічна вартість необоротних активів, тис. грн.	109529,2	142619,1	159364,9	49835,7	45,5
5	Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	107293,9	77547,2	58801,6	-48492,3	-45,2
6	Середньооблікова чисельність працівників, осіб	20	19	19	-1	-5,0
7	Фондовіддача	0,96	0,33	0,46	-0,5	-52,1
8	Фондомісткість	1,04	3,03	2,17	1,13	108,7
9	Фондоозброєність, тис. грн /ос.	5476,46	7506,27	8387,63	2911,17	53,2
10	Продуктивність праці, тис. грн. /ос.	5231,56	2484,07	3888,76	-1342,8	-25,7
11	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,97	0,61	1,26	0,29	29,9

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Розглянувши дані, представлені в табл. 2.2. відмітимо те, що ковідні роки та рік війни суттєво відобразився на основних показниках діяльності підприємства. Це пов'язано в першу чергу з тим, що галузь є досить ресурсномісткою і потребує постійних інвестицій, які у періоди нестабільності та високих темпів інфляції досить важко залучати. Головним чинником зниження ефективності господарювання є все ж таки те, що роботи і послуги, які надає підприємство не є харчовими або предметами першої необхідності. Тому, чистий дохід від реалізації продукції зменшився на 29,4% відносно 2020 р., чистий фінансовий результат характеризується збитком, і знизився в 11 разів, відповідно зменшилася середньорічна вартість оборотних активів – на 45,2%.

Щодо показників ефективності використання ресурсів підприємства, то тут також спостерігається негативна тенденція. Ефективність використання необоротних активів зменшилася на 52,1%, продуктивність праці – на 25,7% і нарешті загальмувалася оборотність оборотних активів підприємства на 29,9% в наслідок зростання їх оборотності на 0,29 оборотів в рік.

За рахунок наявного майна та джерел його фінансування підприємство забезпечує виконання взятих на себе виробничих зобов'язань і здійснює

господарську діяльність, яка забезпечує йому надходження грошових коштів. Так, у табл. 2.3 представлено характеристику майна підприємства та джерел його утворення.

Таблиця 2.3

Характеристика майна підприємства та джерел його формування за балансом

Показники	На 31.12.2020		На 31.12.2021		На 31.12.2022		Відхилення 2022 р. до 2020 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, -	%	п.с.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
АКТИВИ									
1. Необоротні активи:	113090,6	57,0	172147,6	71,1	146582,4	75,5	33491,8	26,6	18,5
в т.ч. основні засоби	87747,3	44,3	133867,1	55,3	144351,5	74,4	56603,9	64,5	30,1
2. Оборотні активи	85111,9	43,0	70036,4	28,3	47566,7	24,5	-37545,2	-44,1	-18,5
в т.ч. запаси	28412,0	14,3	12478,1	5,2	9237,5	4,8	-19174,5	-67,5	-9,5
дебіторська заборгованість	23856,2	12,0	23565,8	9,7	16587,5	8,5	-7268,7	-30,5	12,0
грошові кошти	6085,4	3,1	2621,7	1,1	1377,2	0,7	-4708,2	-77,4	-2,4
ПАСИВИ									
1. Власний капітал	14614,6	7,4	11479,3	4,7	-5470,8	-2,8	-20085,4	-137,4	-10,2
нерозподілений прибуток	14549,6	7,3	11414,3	4,7	-5535,8	-2,9	-20085,4	-138,0	-10,2
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	147,7	0,1	202,2	0,1	310,4	0,2	162,7	110,2	0,1
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	183440,2	92,3	230502,5	95,2	199309,5	102,7	15869,3	8,7	10,4
БАЛАНС:	198202,5	100	242184,0	100	194149,1	100	-4053,4	-2,0	X

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

При аналізі майна підприємства окрему увагу варто приділити не лише динаміці основних його статей, а й структурному розподілу елементів. Так, з огляду на лані табл. 2.3 можна зробити висновок про те, що найбільшу питому вагу в активах підприємства у 2022 р. займали необоротні активи – 75,5%, на противагу 2020 р., коли розподіл необоротних і оборотних активів становив майже 60% на 40%. Зрушення відбулося за рахунок зменшення обсягів господарювання через ковід до війну, що в кінцевому підсумку відобразилося на зменшенні запасів на 67,5%, дебіторської заборгованості – на 30,5% та грошових коштів в- на 77,4%.

Провівши діагностику джерел утворення майна відмітимо те, що через зростання суми збитку у 2022 р. підприємство отримало від'ємне значення власного капіталу. З огляду на специфіку галузі фінансування його діяльності здійснювалося протягом усього періоду дослідження з рахунок коштів інвесторів. Будівельна галузь характеризується тим що фінансування проектів потребує весь період від розробки проекту до введення його в експлуатацію тому фінансування відіграє першочергове значення.

В процесі діагностики фінансово-економічного стану важливим є проведення дослідження механізму формування фінансових результатів підприємства, адже основною метою здійснення господарської діяльності будь-якого господарюючого суб'єкту є отримання прибутку, табл.

Таблиця 2.4

Механізм формування фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. до 2020 р.	
	2020	2021	2022	+, -	%
	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	104631,2	47197,4	73886,5	-30744,7	-29,4
Інші операційні доходи	1337,7	4165,2	33,0	-1304,7	-97,5
Інші доходи	4929,0	2000,0	6382,5	1453,5	29,5
Разом доходи	110897,9	53362,6	80302,0	-30595,9	-27,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	94037,7	41824,6	69218,8	-24818,9	-26,4
Інші операційні витрати	5769,7	5661,4	26751,6	20981,9	в 3,6 р.б.
Інші витрати	12542,2	9011,9	1281,7	-11260,5	-89,8

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6
Разом витрати	112349,6	56497,9	97252,1	-15097,5	-13,4
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	-1451,7	-3135,3	-16950,1	-15498,4	в 11 р.м.
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	-1451,7	-3135,3	-16950,1	-15498,4	в 11 р.м.

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

З огляду на дані табл. 2.4, як вже і було раніше відмітимо те, що останні три роки господарювання для підприємства виявилися збитковими, при чому 2022 р. став надзвичайно збитковим, сума збитку становила 15498,4 тис. грн. Зупинилося

масштабне інвестування у будівельні проекти підприємства, а з огляду на війну люди стали з опаскою купувати житло через ймовірність влучання ракет або дронів. Так, у 2022 р. підприємство здійснювало невеликі проекти і добудовувало ті, на які вже було закуплено будівельні матеріали. Також початок 2022 р. обумовився крадіжками будівельних матеріалів зі складів підприємства, проте більшість винних було знайдено і покарано. З таблиці видно, що витрати значно перевищують доходи підприємства, навіть при тому загальна їх сума зменшилася у 2022 р. відносно 2020 р. на 13,4%, проте інші операційні витрати збільшилися в 3,6 рази.

Фінансовий стан підприємства можна оцінювати з точки зору короткострокової та довгострокової перспективи. У першому випадку оцінки підприємства, тобто здатність своєчасно та в повному обсязі здійснювати розрахунки за поточними зобов'язаннями.

Під ліквідністю якого-небудь активу розуміють здатність його трансформуватися в грошові кошти, а ступінь ліквідності визначається тривалістю тимчасового періоду, протягом якого ця трансформація може бути здійснена. Чим коротшим є період, тим вищою є ліквідність даного виду активів.

Говорячи про ліквідність підприємства, мають на увазі наявність у нього оборотних коштів у розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань хоча і з порушенням термінів погашення, передбачених контрактами.

Платоспроможність означає наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення. Таким чином, основними ознаками платоспроможності є: а) наявність у достатньому обсязі грошових коштів; б) відсутність простроченої кредиторської заборгованості. Динаміку показників оцінки фінансового стану наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка показників оцінки фінансового стану підприємства

Показники	Роки			Відхилення 2022 р до 2020 р., +,-
	2020	2021	2022	
1. Коефіцієнт загальної ліквідності	0,46	0,30	0,24	-0,22
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,01	0,01	-0,02
3. Чистий оборотний капітал	-98328,3	-160466,1	-151742,8	-53414,5
4. Коефіцієнт автономії	0,07	0,05	-0,03	-0,1
5. Коефіцієнт фінансової стабільності	0,08	0,05	-0,03	-0,11
6. Коефіцієнт забезпеченості власними засобами	-0,54	-0,70	-0,76	-0,22
7. Коефіцієнт оборотності активів	0,48	0,21	0,34	-0,14
8. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	7,16	4,11	-13,51	-20,67
9. Рентабельність господарської діяльності, %	-1,29	-5,55	-17,43	-16,14
10. Рентабельність власного капіталу, %	-9,93	-27,3	3,09	13,02
11. Рентабельність продукції, %	-1,54	-7,50	-24,49	-22,95

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Коефіцієнт загальної ліквідності дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи, скільки гривень поточних активів припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Логіка обчислення цього показника у тому, що підприємство погашає короткострокові зобов'язання переважно з допомогою поточних активів; отже, якщо поточні активи перевищують за величиною поточні зобов'язання, підприємство може розглядатися як таке, що успішно функціонує (принаймні теоретично). Так, на ПрАТ «Фаворит компанії» ситуація дещо погіршилася і у 2022 р. підприємство може погасити лише 24% поточних зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) є найбільш жорстким критерієм оцінки ліквідності підприємства і показує, яка частина короткострокових позикових зобов'язань може бути при необхідності погашена негайно. Нижня межа показника, що рекомендується, наводиться в західній літературі - 0,2. Отже, на ПрАТ «Фаворит компанії» даний показник є дуже низьким - 0,01 пункт у 2022 р., таким чином, підприємство не зможе вчасно розрахуватися із кредиторами акумулювавши грошові кошти на певну дату.

Коефіцієнт автономії – характеризує незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Через те, що у 2022 р. підприємство отримало

значну суму збитку, перетворивши нерозподілений прибуток у статус непокритого збитку, і отримавши там самим негативне значення власного капіталу, коефіцієнт автономії у 2022 р. отримав негативне значення -0,03. Відповідно зазначена ситуація негативно відобразилася і на коефіцієнті фінансової стабільності та коефіцієнті забезпеченості власними засобами.

Оборотність оборотного капіталу пришвидшилася на 0,14 обертів в рік, це говорить про те, що у 2022 р. підприємство швидко завершало ряд попередніх проектів не беручи майже нових. Оборотність власного капіталу у 2022 р. має від'ємне значення через суто розрахунковий ефект, адже як вже зазначалося через велику суму збитку власний капітал отримав від'ємне значення. Те ж саме стосується і показників рентабельності, всі вони мають від'ємне значення, через те, що останні три роки підприємство працювало збитково.

Узагальнюючи проведене дослідження зауважимо те, що успішно господарююче підприємство першу хвилю збитків отримало у період Covid-19, а з початком повномасштабного вторгнення країни-агресора опинилося у надзвичайно збитковому становищі.

2.3. Оцінка рівня інвестиційної привабливості ПрАТ «Фаворит компанії»

З метою здійснення оцінки інвестиційної привабливості ПрАТ «Фаворит компанії» для потенційного інвестора будемо використовувати комплексну методику. Відповідно до цієї методики інвестиційна привабливість виступає як комплексний показник і враховує три складові – фінансовий стан, ринкове середовище та рівень управління підприємством. У рамках оцінки інвестиційної привабливості в межах комплексної методики передбачено також здійснення оцінки інвестиційного ризику. На основі отриманих даних складається уявлення о інвестиційній привабливості підприємства, розробляється його інвестиційна політика та надаються рекомендації щодо його покращення, рис. 2.3.

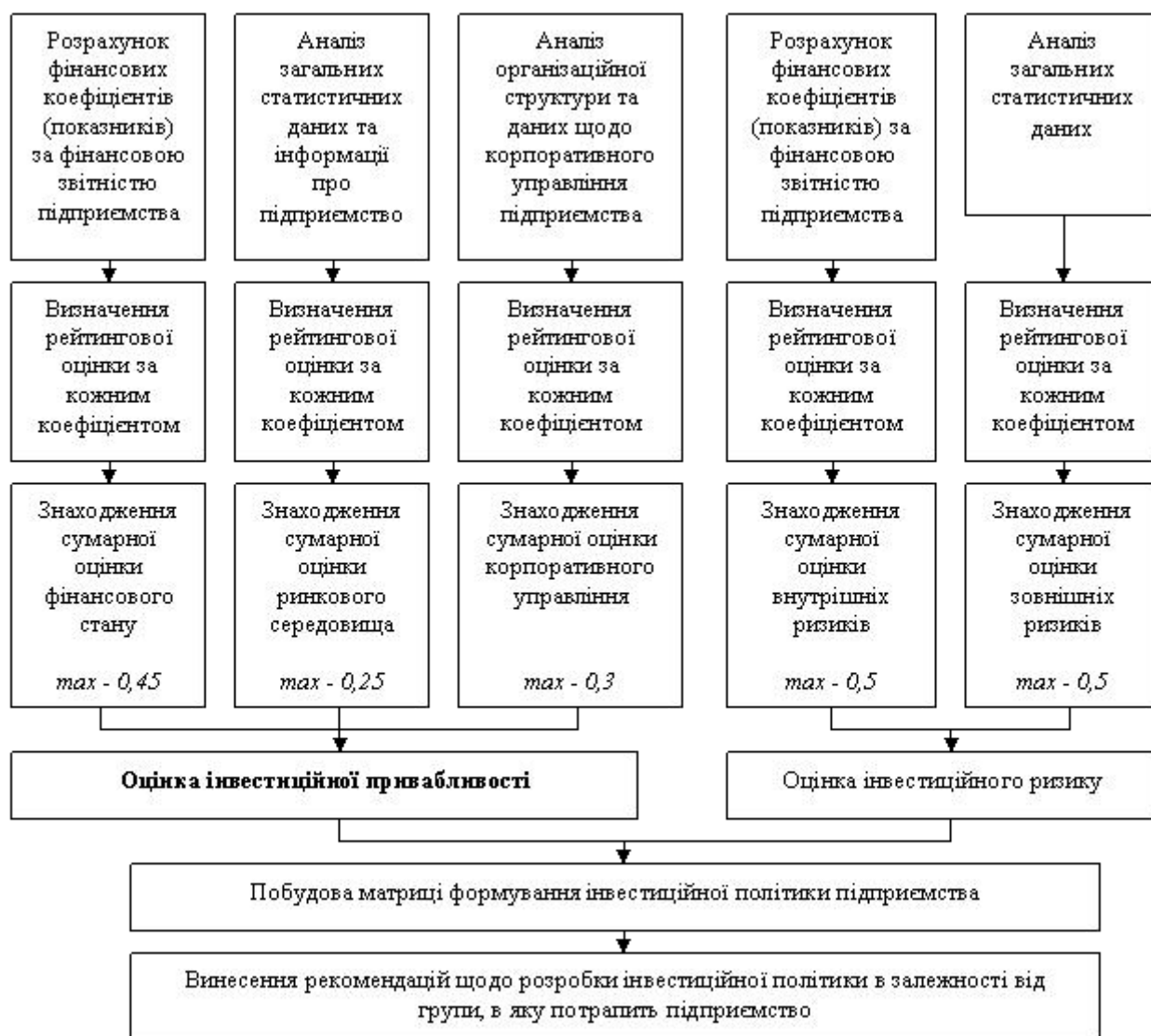


Рис. 2.3. Механізм комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємства

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Першим етапом оцінки інвестиційної привабливості є розрахунок показників і коефіцієнтів фінансового стану ПрАТ «Фаворит компанії». Фінансове становище є важливою складовою інвестиційної привабливості, що визначає конкурентоспроможність підприємства та його конкурентний статус на ринку, і є запорукою ефективної реалізації економічних інтересів усіх учасників фінансових відносин: як самого підприємства, так і його партнерів.

Оцінку фінансового стану будемо здійснювати на основі 15 ключових коефіцієнтів, табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Рейтингова оцінка фінансового стану ПрАТ «Фаворит компанії» за 2020-2022 рр.

№ з/п	Показник	Роки			Бал
		2020	2021	2022	
1	Коефіцієнт автономії	0,07	0,05	-0,03	0
2	Коефіцієнт фінансування	12,56	20,09	-36,49	0
3	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,08	0,05	-0,03	0
4	Показник фінансового левериджу	0,01	0,02	-0,06	0
5	Коефіцієнт покриття	0,46	0,30	0,24	0,02
6	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,14	0,05	0,05	0,01
7	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,01	0,01	0,01
8	Коефіцієнт матерівловіддачі	0,82	0,83	0,83	0,03
9	Фондовіддача	0,96	0,33	0,46	0,02
10	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	7,16	4,11	-13,51	0
11	Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	0,97	0,61	1,26	0,03
12	Рентабельність активів	-0,67	-1,42	-7,77	0
13	Рентабельність власного капіталу	-9,93	-27,3	3,09	0,03
14	Рентабельність основних засобів	-1,65	-2,34	-11,74	0
15	Рентабельність господарської діяльності	-1,29	-5,55	-17,43	0
	ЗАГАЛЬНИЙ РЕЙТИНГ	X	X	X	0,15

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Загальний рейтинг фінансового стану підприємства виявився вкрай низьким, в першу чергу через збитковість діяльності підприємства протягом 2020-2022 рр., яка зумовлена ковідом та війною. Другою причиною стала специфіка галузі, яка для реалізації масштабних проектів потребує значних фінансових ресурсів, які залучаються через крупних інвесторів. Низька оцінка, яку отримало ПрАТ «Фаворит компанії» обумовлена низькими оцінками за такими коефіцієнтами: автономії (0), фінансування (0), фінансової стійкості (0), фінансового левериджу (0), оборотності власного капіталу (0), рентабельністю капіталу (0), рентабельністю основних засобів (0), рентабельністю господарської діяльності (0).

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності підприємства не відповідає рекомендованим нормам, що свідчить про те, що не всі поточні зобов'язання підприємство може негайно погасити у разі необхідності. Негативна до зниження оборотності власного капіталу (у 2022 р. показник має від'ємне значення через велику суму непокритого збитку) свідчить про зниження ефективності використання підприємством власного капіталу.

Наступним кроком є оцінка ринкового середовища діяльності підприємства, включає 10 факторів, які об'єктивно існують незалежно від компанії і представляють собою зовнішні умови для здійснення його інвестиційної діяльності, табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Рейтингова оцінка ринкового середовища ПрАТ «Фаворит компанії» у 2022 р.

№ з/п	Показник	Значення	Бал
1	Інвестиційна привабливість регіону	Не висока	0,015
2	Інвестиційна привабливість галузі	Середня	0,02
3	Географічний ринок збуту	Регіональний	0,015
4	Стадія життєвого циклу продукції	Зрілість	0,01
5	Рівень конкуренції на ринку	Високий	0,01
6	Екологічне навантаження на природне середовище	Високе	0,01
7	Розвиненість транспортної інфраструктури	2 види транспорту	0,02
8	Сировинна база	Закордонна і вітчизняна	0,025
9	Залежність галузі від сезонних коливань	Середня	0,02
10	Залежності від законодавчих та економічних обмежень	Висока	0,01
	ЗАГАЛЬНИЙ РЕЙТИНГ	X	0,16

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

За результатами оцінки ринкового середовища діяльності підприємства ПрАТ «Фаворит компанії» ми отримали загальний рейтинг 0,16 з 0,25, що в цілому більший за середнє значення. Нуль балів в цьому оцінюванні не отримав жоден показник. Результати такого оцінювання варто прийняти до уваги керівництву в процесі вдосконалення діяльності підприємства у довгостроковій перспективі.

Звісно, після перемоги даний рейтинг покращиться, адже галузь стане більш привабливою для інвесторів в період відбудови України, адже ще на багато років буде робота по відновленню зруйнованого житла та підприємств, не беручи до уваги невеликі ремонти та часткові відновлення будівель та споруд.

Оцінка рівня організованості системи управління, згідно запропонованої методики здійснюється також на базі 10 показників, які характеризують якість системи управління підприємством, як гаранта прийняття якісних управлінських рішень, щодо інвестицій та відношення менеджменту підприємства до інвестиційної діяльності в цілому, табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Рейтингова оцінка системи управління управління
ПрАТ «Фаворит компанії» у 2022 р.

№ з/п	Показник	Значення	Бал
1	Стаж роботи посадових осіб підприємства на керівних посадах	більше 8	0,03
2	Відповідність освіти осіб, які займають керівні посади	більше 75 %	0,03
3	Винагорода працівників за виконану роботу	вище середньогалузевого значення	0,03
4	Прозорість фінансової інформації підприємства та своєчасне висвітлення її в інформаційних джерелах	розкривається в ЗМІ, на сайті підприємства	0,03
5	Відсоток голосів акціонерів, що є невідконтрольні системі управління	0%	0,03
6	Відсоток державної частки у засновницькому капіталі підприємства	0%	0,03
7	Відношення системи керівництва до реальних інвестицій	Здійснювалися до 2022 р.	0,02
8	Відношення системи керівництва до фінансових інвестицій	Здійснювалися до 2022 року	0,02
9	Підтримка керівництвом фінансування наукових досліджень	Не здійснюється підприємством	0
10	Присутність цінних паперів підприємства на фондовому ринку	Відсутні	0
	ЗАГАЛЬНИЙ РЕЙТИНГ	X	0,22

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Загальний рейтинг системи управління підприємством склав 0,22 із 0,3, що свідчить про високий рівень організації системи управління підприємством, і такий рейтинг мав би значно вище значення, якби не призупинення здійснення інвестиційних бізнес-процесів через війну в країні.

Обчислимо рейтинг інвестиційної привабливості підприємства шляхом сумування оцінки фінансового стану, оцінки ринкового середовища та системи управління підприємством. Отже, ми отримуємо загальний рейтинг інвестиційної привабливості ПрАТ «Фаворит компанії» $0,15+0,16+0,22 = 0,53$. Таким чином, ми отримали рейтинг, який є трохи вищим за середнє значення (0,5) – 0,53 з 1,0, що свідчить про не дуже високий рівень його інвестиційної привабливості, що в першу чергу пов'язаний з війною, і сферою діяльності підприємства, адже в такий

період, найбільшим попитом користуються харчові продукти. Проте галузь є перспективною у період відновлення України, адже потрібно буде відновлювати зруйноване майно фізичних та юридичних осіб.

Наступним етапом оцінки інвестиційної привабливості підприємства виступає оцінка інвестиційного ризику, адже будь-який інвестор розуміє, що будь-яка інвестиція пов'язана із ризиком. Оцінка інвестиційного ризику - це набір кількісних і якісних характеристик, що відображають можливість втрати бізнес-ресурсів, відсутність прибутку (або отримання збитку) по відношенню до варіанту, розрахованого як оптимальне використання ресурсів, і виникнення додаткових витрат в результаті інвестиційної діяльності. Здійснення оцінки інвестиційного ризику можна тільки шляхом врахування внутрішніх та зовнішніх його аспектів. Значення розрахованих показників внутрішніх інвестиційних ризиків ПрАТ «Фаворит компанії» наведено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Оцінка внутрішніх інвестиційних ризиків ПрАТ «Фаворит компанії»

№ з/п	Показник	Роки		
		2020	2021	2022
1	Коефіцієнт Бівера	-0,16	-0,18	-0,34
2	Коефіцієнт фінансового ризику	12,89	20,08	-36,43
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,42	0,23	-0,25
4	Частка швидко ліквідних активів у загальному обсязі активів	0,14	0,05	0,05
5	Показник ризику ліквідності	0,46	0,30	0,24

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Інтерпретуємо отриманий результат. За значенням коефіцієнта Бівера, протягом наступних 5 років у підприємства спостерігається висока ймовірність настання банкрутства. Через збитковість діяльності протягом останніх трьох років і виснаження резервів нерозподіленого прибутку, за рахунок якого відбувалося покриття збитків підприємство опинилося у зоні фінансового ризику. Отриманий непокритий збиток у 2022 р. перевищив суму власного капіталу підприємства знизивши тим самим маневреність власного капіталу. Ну і відповідно, як вже було раніше зазначено гальмування ділової активності позначилося на ліквідності підприємства.

Проаналізувавши внутрішні інвестиційні ризики варто відмітити те, що вся ця негативна динаміка почалася під час карантинного періоду і усугубилася саме через війну, проте із перемогою галузь стане знов надзвичайно привабливою і підприємство зможе зайняти гідне місце в регіоні.

Якісна оцінка внутрішніх та зовнішніх ризиків підприємства представлена у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Рейтингова оцінка інвестиційного ризику ПрАТ «Фаворит компанії» у 2022 р.

№ з/п	Показник	Значення	Бал
Зовнішні інвестиційні ризики			
1	Темп зростання реального ВВП країни протягом року	тенденція до стаду ↓	0,01
2	Індекс цін виробників протягом року	тенденція до зростання ↑	0,01
3	Індекс споживчих цін протягом року	тенденція до зростання ↑	0,01
4	Обмінний курс гривні протягом року	тенденція до стаду ↓	0,01
5	Кредитні банківські ставки для юридичних осіб	тенденція до зростання ↑	0,01
Внутрішні інвестиційні ризики			
1	Коефіцієнт Бівера	більше 0,4	0
2	Коефіцієнт фінансового ризику	менше 0,5, але позитивне значення	0
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	більше 0,2	0
4	Частка терміноволіквідних активів у загальному обсязі активів	більше 0,1	0
5	Показник ризику ліквідності	від 0 до 0,3	0,01
ЗАГАЛЬНИЙ РЕЙТИНГ		X	0,06

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Отримане значення рейтингу інвестиційного ризику 0,06 із 0,5 вказує на те, що підприємство знаходиться в зоні високого інвестиційного ризику. Хоча не можна ігнорувати граничне значення інвестиційного ризику, це свідчить про високий вплив зовнішніх інвестиційних ризиків, пов'язаних із невизначеною політичною та економічною ситуацією в країні.

За результатами дослідження компанію ПрАТ «Фаворит компанії» віднесено до IV групи (середня інвестиційна привабливість та високий інвестиційний ризик). Господарюючі суб'єкти, що потрапили до цієї групи, є не поганити але і не найкращими за показниками лідерства в інвестиційній діяльності. Такі суб'єкти

господарювання за певних умов (перемога у війні) можуть стати привабливими для інвесторів, які здійснюють всі види інвестицій, з можливістю залучення практично всіх джерел фінансування. Проте, наразі галузь перебуває в стагнації очікуючи свого найскорішого розвитку. І коли це відбудеться, підприємство переміститься до II групи підприємств – із високою інвестиційною привабливістю та середнім інвестиційним ризиком.

Ще одним видом комплексної оцінки є скорочений її варіант, який об'ємно охоплює лише основні внутрішні та зовнішні коефіцієнти діяльності підприємства, табл. 2.11. Проте, на нашу думку дана оцінка є більш поверхневою, аніж попередня, проте у порівняння отриманих результатів здійснимо і її.

Таблиця 2.11

Комплексна оцінки інвестиційної привабливості ПрАТ «Фаворит компанії»
коефіцієнтним методом

Основні напрями оцінки	Область бажаних значень	Область ризику	Роки		
			2020	2021	2022
Привабливість продукції підприємства для споживача	≥ 1	< 1	0,76	0,78	0,33
Кадрова привабливість підприємства	≥ 0	< 0	0,05	0,05	0,06
Територіальна привабливість підприємства	$< 0,5$	$\geq 0,5$	0,45	0,52	0,67
Фінансова привабливість підприємства	$> 0,15$	$< 0,15$	-0,67	-1,42	-7,77
Приватизаційна привабливість підприємства	$\geq 0,5$	$< 0,5$	0,68	0,75	0,42
Екологічна привабливість підприємства	0	> 0	-3,44	-1,59	-0,29
Соціальна привабливість підприємства	≥ 1	< 1	1,49	1,51	1,25

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

За даними комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємства можна спостерігати негативну динаміку у бік її погіршення, з зростанням суми непокритого збитку. Продукція підприємства втратила свою привабливість не через погіршення її якісних показників, а через різку зміну кон'юнктури ринку, високих темпів інфляції та зміщення попиту і бік продуктів харчування. Наприклад, підприємство намагається за таких умов утримувати основних працівників, тому кадрова привабливість підприємства залишилася досить високою. Територіальна привабливість підприємства коливається адже із позитивної зони у 2022 р. перейшла у ризиковану, коли частина області

знаходилася під окупацією. Фінансово підприємство наразі не є привабливим, і динаміка погіршується, що пов'язано в першу чергу із збитками. Щодо приватизаційної привабливості, то вона ще залишається на досить високому рівні, адже велика кількість нової техніки, імідж і розкручений бренд підприємства навіть за таких умов приваблює потенційних покупців. Екологічна привабливість має негативне значення і спадаючу динаміку, проте це обумовлено збитковістю діяльності і наростанням суми збитку. Проте соціальна привабливість є досить вагомою, адже навіть у війну коефіцієнт більше 1, при чому це все не через зменшення заробітної плати, а через високий темп інфляції.

Узагальнюючи проведене дослідження неможна однозначно сказати наскільки підприємство є інвестиційно не привабливим, адже зважаючи на періоди без пандемії і не враховуючи війну, яка загостила кризу в галузі і на підприємстві в цілому, підприємство є досить ефективним гравцем у своїй галузі. Тому, можна спрогнозувати те, що з настанням перемоги і великої відбудови України підприємство знову опиниться в топі і стане інвестиційно привабливим, адже для відновлення зруйнованого будуть залучені всі будівельні підприємства країни.

2.4. Удосконалення системи управління інвестиційною привабливістю підприємства

Як нами вже було встановлено, фактори впливу на інвестиційну привабливість, поділяються на дві групи: внутрішні і зовнішні. На внутрішні впливають результати фінансово-господарської діяльності підприємства. Таким чином, зміна внутрішніх чинників є способом номер один впливу на рівень інвестицій привабливість ПрАТ «Фаворит компанії». Внутрішніми чинниками, що формують уявлення про рівень інвестиційної привабливості підприємства є його

прибутковість, рівень ліквідності балансу, фінансової стійкості на платоспроможності.

Проаналізувавши показники діяльності ПрАТ «Фаворит компанії» ми дійшли висновків, що підприємство протягом останніх трьох років працювало збитково, що вичерпало внутрішні ресурси підприємства (нерозподілений прибуток), і в свою чергу, зумовило низький рівень прибутковості, ліквідності та фінансової стійкості підприємства. Відмітимо ще й зростання дебіторської заборгованості у підприємства протягом 2020-2022 р.

Для досліджуваного підприємства питання формування інвестиційної привабливості наразі є досить актуальним, вирішення якого можливо здійснити за рахунок активізації внутрішніх чинників впливу, шляхом реалізації низки наступних заходів.

По-перше, потрібно вдосконалити організаційну структуру та структуру управління підприємством. Управління має ґрунтуватися на всебічній оцінці, аналізі та контролі фінансово-економічної діяльності підприємства.

З метою покращення фінансового стану ПрАТ «Фаворит компанії» запропонуємо ряд наступних заходів, основними серед яких, на нашу думку, мають стати, зниження рівнів дебіторської та кредиторської заборгованості. Звісно, обґрунтоване управління даними видами заборгованості може стати додатковим та дешевим джерелом залучення фінансових ресурсів, тому побудова здорових відносин із контрагентами, що спирається на погоджені умови укладених договорів, які відповідально виконуються, забезпечують підприємству високу ефективність використання таких залучених коштів.

Дебіторська заборгованість є досить важливою частиною поточних активів підприємства. Як правило, дебіторську заборгованість складають неоплачені вчасно рахунки за продукцію та послуги. Для ПрАТ «Фаворит компанії» запропонуємо такі шляхи щодо управління дебіторською заборгованістю.

1. На підприємстві варто впровадити систему стягнення боргів. Більш дієвими заходами щодо урегулювання даного пункту має стати управління

погашенням боргів через телефонні дзвінки, особисті візити, листування, передачу боргів факторинговим організаціями.

2. Проведення регулярних звірок актів розрахунків із дебіторами, чи не минув термін позовної давності. Важливо отримувати у письмовій формі листи, в яких боржник визнає свою заборгованість. Це потрібно для встановлення реальності стягнення заборгованості, особливо яка має сумнівний характер, тобто прострочення складає більше ніж 3 місяці. Для тих боргів, які вже безнадійні, необхідно створити резерв безнадійних боргів. У разі надання боржником-дебітором виправдувальних документів, суму безнадійної заборгованості гасять шляхом списання її на збитки як заборгованість, строк позовної давності по якій минув. Ефективне управління дебіторською заборгованістю передбачає суворе ставлення до виконання умов договору.

3. Окрема робота із дебіторами, чиї зобов'язання перевищують три, шість, дев'ять місяців та рік. Таких доборів варто групувати за терміном прострочення сплати та списки передавати юристу.

4. Щомісячний контроль за виконанням дебіторами умов договорів, що до своєчасної оплати по ним.

5. Надання знижок дебіторам, які здійснюють розрахунки в короткі терміни. Розглянемо способи надання знижок. Оцінімо витрати, за різними альтернативами.

У тому разі, коли результат вище банківської ставки, то краще взяти кредит у банку та оплачувати послуги зі знижкою протягом пільгового періоду. Звісно, що підприємству не вигідно надавати знижку на тривалий термін часу. Але пролонгація пільгового періоду дасть змогу залучити більше споживачів.

Зменшення дебіторської заборгованості є питанням номер один в управлінні фінансовим станом підприємства, адже дає можливість прискорити оборотність активів. Таким чином, надання більшого відсотку знижки протягом меншого терміну з метою залучення коштів дебіторів в обіг підприємства є більш кращою альтернативою, ніж надати невеличку знижку на більш довгий термін. Проте, дебіторів, звісно цікавить більш довгий період пільгового кредитування.

З метою визначення кращого із запропонованих варіантів, розглянемо їх більш детально. Банківський відсоток приймемо у розмірі 20%.

В якості одного із запропонованих варіантів розглянемо надання знижки у розмірі 5%, що буде надано дебіторам після оплати послуг протягом 10 днів. Максимальний термін відстрочки - 30 днів. Проведемо розрахунок вартості відмови від знижки на у даному варіанті:

Вартість відмови від знижки для дебітора (боржника) буде становити = $5\% / (100\% - 5\%) * 100\% * (\frac{360 \text{ днів}}{30 \text{ днів}} - 10 \text{ днів}) = 94,7\% > 20\%$.

Порівняння отриманого результату з банківською відсотковою ставкою за кредитом стає очевидно, що дебітору більш вигідно взяти кредит в банку з метою здійснення оплати за роботу і послугу протягом пільгового періоду, тобто 10 днів, ніж втратити можливість отримати знижку у розмірі 5%.

В якості ще одного варіанту розглянемо надання знижки у розмірі 3%, що буде надано дебіторам після оплати послуг протягом 15 днів. Максимальний термін відстрочки - 30 днів. Проведемо розрахунок вартості відмови від знижки на у даному варіанті:

Вартість відмови від знижки для дебітора (боржника) буде становити = $3\% / (100\% - 3\%) * 100\% * (\frac{360 \text{ днів}}{30 \text{ днів}} - 15 \text{ днів}) = 74,2\% > 20\%$.

Так, у другому, запропонованому варіанті знижка також є меншою ніж банківський відсоток, проте термін виконання зобов'язання є довшим. Такий варіант є також привабливим для споживачів, адже термін виконання зобов'язання складає 15 днів.

Звісно, якщо розглянути обидва варіанти, варто відмітити, що перший є більш привабливим для споживачів.

Зважаючи на те, що підприємство надає роботи і послуги різної спрямованості, наприклад, будівництво багатоквартирних будинків відбувається по такій технології залучення інвестиційних коштів, при якій запропонувати таку систему знижок не вбачається можливим. Проте надання робіт і послуг іншої спрямованості (ремонт, реконструкція, земляні, покрівельні, проектні та інші

роботи), що надаються підприємством окремим замовникам дає можливість впровадити запропоновані заходи. Частка останніх споживачів у підприємства складає близько 40%.

Таким чином, проведемо оцінку ефективності впровадження запропонованих заходів, яка за нашими підрахунками передбачає погашення 64% дебіторської заборгованості за рахунок запропонованої дисконтної програми. Так, у 2022 р. сума дебіторської заборгованості складає 16587,5 тис. грн. – 64% = 5971,5 тис. грн. Ці кошти можна використати на погашення непокритого збитку $10616 - 5470,8 = 5145,2$ тис. грн., що призведе до зменшення потреби у короткострокових кредитах банку на суму 21220 тис. грн.

Зміни, які відбудуться, після реалізації запропонованих заходів відображено в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Баланс ПрАТ «Фаворит компанії» після реалізації заходів щодо погашення дебіторської заборгованості

Показник	Значення до впровадження запропонованих заходів	Значення після впровадження запропонованих заходів	Відхилення, +/-
1	2	3	4
Активи			
I. Необоротні активи	146582,4	146582,4	0
II. Оборотні активи	47566,7	36956,7	-10610,0
Дебіторська заборгованість	16587,5	5971,5	-10610,0
Пасиви			

Продовження табл. 2.12

1	2	3	4
I. Власний капітал	-5470,8	5145,2	10610
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	310,4	310,4	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	199309,5	178089,5	-21220
Короткострокові кредити банків	76775,7	55555,7	-21220
Баланс	194149,1	183539,1	10610

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Для підвищення прибутку підприємства нами запропоновано здавати в оренду деякі приміщення, які тимчасово не використовуються, табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Оцінка ефективності здачі в оренду приміщень

Найменування	Площа, м ²	Термін оренди, місяців	Плата, грн./міс.	Сума за рік, грн.
Комерційна нерухомість	160	12	60000	720000
Приміщення складу	35	12	12000	144000
Всього	180	12	72000	864000

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Таким чином, ПрАТ «Фаворит компанії» отримує додаткових 864 тис. грн., що також дасть можливість покращити його фінансовий стан.

Таким чином, за рахунок оптимізації внутрішніх резервів нами було покращено деякі показники його фінансового стану, тепер оцінено яким чином дана оптимізація вплинула на рівень інвестиційної привабливості підприємства, табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Оновлена рейтингова оцінка фінансового стану ПрАТ «Фаворит компанії»

№ з/п	Показник	Значення до впровадження запропонованих заходів	Бал	Значення після впровадження запропонованих заходів	Бал
1	2	3	4	5	6
1	Коефіцієнт автономії	-0,03	0	0,03	0,01
2	Коефіцієнт фінансування	-36,49	0	34,6	0,01
3	Коефіцієнт фінансової стійкості	-0,03	0	0,03	0,01

Продовження табл. 2.14

1	2	3	4	5	6
4	Показник фінансового левириджу	-0,06	0	0,06	0,01
5	Коефіцієнт покриття	0,24	0,02	0,21	0,02
6	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,05	0,01	0,04	0,01
7	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,01	0,01	0,01
8	Коефіцієнт матерівловіддачі	0,83	0,03	0,83	0,03
9	Фондовіддача	0,46	0,02	0,46	0,02
10	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	-13,51	0	14,36	0,03
11	Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,26	0,03	1,99	0,03
12	Рентабельність активів	-7,77	0	2,72	0,02
13	Рентабельність власного капіталу	3,09	0,03	5,01	0,03

14	Рентабельність основних засобів	-11,74	0	3,23	0,03
15	Рентабельність господарської діяльності	-17,43	0	5,29	0,03
	ЗАГАЛЬНИЙ РЕЙТИНГ	X	0,15	X	0,30

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Таким чином, запровадивши знижку споживачам при більш швидкій оплаті послуг, і здавши частку майна в оренду, підприємство зможе підвищити рейтинг фінансового стану на 0,15 пунктів, і отримавши значення 0,30 із 0,45.

При цьому рейтингова система середовища та системи управління підприємством не зміниться, вона залишиться на рівні 0,16 та 0,22 бали, проте здійсимо оновлену оцінку внутрішніх ризиків підприємства, табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Оновлена оцінка внутрішніх інвестиційних ризиків ПрАТ «Фаворит компанії»

№ з/п	Показник	Значення до впровадження запропонованих заходів	Значення після впровадження запропонованих заходів
1	Коефіцієнт Бівера	-0,34	-0,25
2	Коефіцієнт фінансового ризику	-36,43	34,61
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,25	7,18
4	Частка швидко ліквідних активів у загальному обсязі активів	0,05	0,04
5	Показник ризику ліквідності	0,24	0,21

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Звичайно, ряд запропонованих заходів позитивним чином відобразиться на деяких внутрішніх показниках інвестиційних ризиків, дещо знизивши їх, проте за коефіцієнтом Бівера підприємство, не звертаючи увагу на позитивну динаміку, ще і досі знаходиться у зоні високої ймовірності настання банкрутства.

Ну і, відповідно, складемо рейтингову оцінку інвестиційного ризику, табл. 2.16. Так як на зовнішні фактори підприємство не має впливу, то вони залишаються на попередньому рівні, а от прослідкуємо зміну внутрішніх факторів.

Таблиця 2.16

Оновлена рейтингова оцінка інвестиційного ризику ПрАТ «Фаворит компанії»,
після впровадження запропонованих заходів

№ з/п	Показник	Значення	До впровадження	Після впровадження
-------	----------	----------	-----------------	--------------------

			запропонованих заходів, бал	запропонованих заходів, бал
1	2	3	4	5
Зовнішні інвестиційні ризики				
1	Темп зростання реального ВВП країни протягом року	тенденція до стаду ↓	0,01	0,01
2	Індекс цін виробників протягом року	тенденція до зростання ↑	0,01	0,01
3	Індекс споживчих цін протягом року	тенденція до зростання ↑	0,01	0,01
4	Обмінний курс гривні протягом року	тенденція до стаду ↓	0,01	0,01
5	Кредитні банківські ставки для юридичних осіб	тенденція до зростання ↑	0,01	0,01
Внутрішні інвестиційні ризики				
1	Коефіцієнт Бівера	більше 0,4	0	0
2	Коефіцієнт фінансового ризику	менше 0,5, але позитивне значення	0	0
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	більше 0,2	0	0,01
4	Частка терміноволіквідних активів у загальному обсязі активів	більше 0,1	0	0
5	Показник ризику ліквідності	від 0 до 0,3	0,01	0,01
	ЗАГАЛЬНИЙ РЕЙТИНГ	X	0,06	0,07

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Отже, видно, що дещо змінився рейтинг оцінки інвестиційного ризику в бік стабілізації діяльності підприємства, оцінка змістилася на 0,01 бал і становила 0,07 балів.

Узагальнюючи отриманий результат, відмітимо, що підприємство отримало сумарний рейтинг $0,30+0,16+0,22 = 0,68$ балів, і його можна буде віднести вже до III групи (висока інвестиційна привабливість, проте ще високий інвестиційний ризик).

Підводячи підсумок відмітимо, що оптимізація внутрішніх резервів дасть можливість підприємству підвищити рівень його інвестиційної привабливості перемістивши його із IV групи (середня інвестиційна привабливість та високий інвестиційний ризик) до III групи (висока інвестиційна привабливість, проте ще високий інвестиційний ризик). Високим ризиком поки що характеризується

зовнішнє середовище діяльності підприємства, проте за прогнозами експертів воно також стане більш інвестиційно привабливим після закінчення війни.

Висновки до розділу 2

ПрАТ «Фаворит компанії» є підприємством, що здійснює господарську діяльність в будівельній сфері, а саме будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт будівель та споруд, монтаж обладнання тощо. Воно зареєстроване та діє відповідно до законодавства України, є юридичною особою, має круглу печатку, рахунок у банку, є позивачем та відповідачем у суді. Має всі права підприємства та несе передбачені законодавством обов'язки.

Проаналізувавши основні економічні показники діяльності підприємства варто відмітити те, що ковідні роки та рік війни суттєво відобразився на основних показниках його діяльності. Це пов'язано в першу чергу з тим, що галузь є досить ресурсномісткою і потребує постійних інвестицій, які у періоди нестабільності та високих темпів інфляції досить важко залучати. Головним чинником зниження ефективності господарювання є все ж таки те, що роботи і послуги, які надає підприємство не є харчовими або предметами першої необхідності. Тому, чистий дохід від реалізації продукції зменшився на 29,4% відносно 2020 р., чистий фінансовий результат характеризується збитком, і знизився в 11 разів, відповідно зменшилася середньорічна вартість оборотних активів – на 45,2%.

Оцінивши рівень інвестиційної привабливості підприємства ми виявили те, що у 2022 р. ПрАТ «Фаворит компанії» опинилося у IV групі, яка характеризується середньою інвестиційною привабливістю та високим інвестиційним ризиком. займається, адже є розкручена іміджева складова, яка і впливає на залучення клієнтів. Узагальнюючи проведене дослідження неможна однозначно сказати наскільки підприємство є інвестиційно не привабливим, адже зважаючи на періоди без пандемії і не враховуючи війну, яка загострила кризу в галузі і на підприємстві в цілому, підприємство є досить ефективним гравцем у своїй галузі. Тому, можна спрогнозувати те, що з настанням перемоги і великої

відбудови України підприємство знову опиниться в топі і стане інвестиційно привабливим, адже для відновлення зруйнованого будуть залучені всі будівельні підприємства країни. Проте саме питанням інвестиційної привабливості на підприємстві ніхто контрено не займався, просто вирішувалося коло фінансових питань фахівцями підприємства.

З метою підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємства нами було запропоновано змінити підхід до управління дебіторською заборгованістю, однією із пропозицій було надавати знижку у розмірі 3% при розтермінуванні оплати у 15 днів, в 5% при розтермінуванні у 10 днів. За проведеними розрахунками така пропозиція буде цікавою для 64% дебіторів, що дасть можливість акумулювати вільні кошти у розмірі 10616 тис. грн., за частину з яких буде спрямовано на покриття збитку, а інша спрямована на стабілізацію власного капіталу підприємства, що в свою чергу вплине на зменшення позикових коштів, і підвищить рівень ліквідності та фінансової стійкості підприємства. Також нами було запропоновано здавати невикористовувану площу в оренду, що за рік принесе підприємству 864 тис. грн. додаткового доходу.

Таким чином, оптимізація внутрішніх резервів дасть можливість підприємству підвищити рівень його інвестиційної привабливості перемістивши його із IV групи (середня інвестиційна привабливість та високий інвестиційний ризик) до III групи (висока інвестиційна привабливість, проте ще високий інвестиційний ризик).

ВИСНОВКИ

1. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, слід зазначити, що нині існує досить багато підходів до визначення сутності поняття «інвестиційна привабливість підприємства». На нашу думку найбільш повним є поняття під яким розуміють модель кількісних та якісних показників, які характеризують не тільки фінансово-економічний стан підприємства, а й рівень маркетингового, кадрового, інфраструктурного, правового забезпечення та ефективність

використання сучасних інформаційних технологій для налагодження контактів з інвесторами.

2. Інвестиційна привабливість підприємства, є фактором, який впливає на економічний ефект від ведення бізнесу, тому оцінка даного фактора є вирішальною у процесі прийняття рішення щодо забезпечення стійкого підвищення ефективності діяльності та довгострокового економічного зростання суб'єкта господарювання.

3. Оцінка та аналіз інвестиційної привабливості підприємства є основою для розробки його інвестиційної політики та, водночас, можливістю виявити недоліки в діяльності підприємства, обґрунтувати відповідні оптимізаційні заходи щодо їх усунення та реалізації можливостей для залучення інвестиційних ресурсів для забезпечення стійкого підвищення прибутковості та економічного розвитку підприємства.

Галузева специфіка діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання зумовлює необхідність використання відповідно обґрунтованого методичного підходу до оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання конкретної галузі. Тому, на наш погляд, доцільно обґрунтувати комплексну методику оцінки інвестиційної привабливості підприємств залежно від виду їх діяльності, з урахуванням основних ризиків конкретної галузі, структури витрат та особливостей формування прибутку підприємства. Даний напрям характеризується важливим теоретичним і прикладним значенням та представляє вагому цінність для проведення подальших наукових досліджень у рамках даної проблематики для забезпечення достовірної комплексної оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання різних галузей національної економіки.

4. Сьогодні в Україні присутня вагома кількість нормативно-правових актів, які врегульовують відносини в інвестиційній сфері, а також варто зазначити, що в Україні в цілому створено належне правове підґрунтя для здійснення інвестиційної діяльності. Дана нормативно-правова система, яка сформувалась свідчить про те, що на сьогодні держава вживає низку заходів, які мають на меті

створення в Україні сприятливих умов здійснення інвестиційної діяльності саме шляхом закріплення на законодавчому рівні принципів та правил її здійснення.

5. ПрАТ «Фаворит компанії» є підприємством, що здійснює господарську діяльність в будівельній сфері, а саме будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт будівель та споруд, монтаж обладнання тощо. Воно зареєстроване та діє відповідно до законодавства України, є юридичною особою, має круглу печатку, рахунок у банку, є позивачем та відповідачем у суді. Має всі права підприємства та несе передбачені законодавством обов'язки.

6. Проаналізувавши основні економічні показники діяльності підприємства варто відмітити те, що ковідні роки та рік війни суттєво відобразився на основних показниках його діяльності. Це пов'язано в першу чергу з тим, що галузь є досить ресурсомісткою і потребує постійних інвестицій, які у періоди нестабільності та високих темпів інфляції досить важко залучати. Головним чинником зниження ефективності господарювання є все ж таки те, що роботи і послуги, які надає підприємство не є харчовими або предметами першої необхідності. Тому, чистий дохід від реалізації продукції зменшився на 29,4% відносно 2020 р., чистий фінансовий результат характеризується збитком, і знизився в 11 разів, відповідно зменшилася середньорічна вартість оборотних активів – на 45,2%.

7. Оцінивши рівень інвестиційної привабливості підприємства ми виявили те, що у 2022 р. ПрАТ «Фаворит компанії» опинилося у IV групі, яка характеризується середньою інвестиційною привабливістю та високим інвестиційним ризиком. займається, адже є розкручена іміджева складова, яка і впливає на залучення клієнтів. Узагальнюючи проведене дослідження неможна однозначно сказати наскільки підприємство є інвестиційно не привабливим, адже зважаючи на періоди без пандемії і не враховуючи війну, яка загострила кризу в галузі і на підприємстві в цілому, підприємство є досить ефективним гравцем у своїй галузі. Тому, можна спрогнозувати те, що з настанням перемоги і великої відбудови України підприємство знову опиниться в топі і стане інвестиційно привабливим, адже для відновлення зруйнованого будуть залучені всі будівельні підприємства країни. Проте саме питанням інвестиційної привабливості на

підприємстві ніхто контрено не займався, просто вирішувалося коло фінансових питань фахівцями підприємства.

8. З метою підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємства нами було запропоновано змінити підхід до управління дебіторською заборгованістю, однією із пропозицій було надавати знижку у розмірі 3% при розтермінуванні оплати у 15 днів, в 5% при розтермінуванні у 10 днів. За проведеними розрахунками така пропозиція буде цікавою для 64% дебіторів, що дасть можливість акумулювати вільні кошти у розмірі 10616 тис. грн., за частину з яких буде спрямовано на покриття збитку, а інша спрямована на стабілізацію власного капіталу підприємства, що в свою чергу вплине на зменшення позикових коштів, і підвищить рівень ліквідності та фінансової стійкості підприємства. Також нами було запропоновано здавати невикористовувану площу в оренду, що за рік принесе підприємству 864 тис. грн. додаткового доходу.

Таким чином, оптимізація внутрішніх резервів дасть можливість підприємству підвищити рівень його інвестиційної привабливості перемістивши його із IV групи (середня інвестиційна привабливість та високий інвестиційний ризик) до III групи (висока інвестиційна привабливість, проте ще високий інвестиційний ризик).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аранчій Д.С., Гончаренко С.А. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/59.pdf>
2. Асаул А. Систематизація факторів, що характеризують інвестиційну привабливість регіонів. Регіональна економіка. 2004. № 2. С. 53-62.
3. Барташевська Ю.М. Вибір методів мінімізації інвестиційного ризику підприємства. Економічний нобелівський вісник. 2014. № 1 (7). С. 29-34.
4. Басов М. Г. Стратегічне фінансове управління реальними інвестиціями підприємства. Часопис економічних реформ. 2013. № 4 (12). С. 80–85.
5. Брюховецька Н.Ю., Хасанова Н.Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик. Економіка промисловості. Донецьк, 2009. №44. С. 110-117.
6. Бутко М., Зеленський С., Акименко О. Сучасна проблематика оцінки інвестиційної привабливості регіону. Економіка України. 2005. № 11. С. 30–37.
7. Вахович І.М, Олександренко І.В., Забедюк М.С. Методика оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2014. №11. С. 154-160.
8. Гаврилова Н.В. Фактори підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємства. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2011. Вип. 20, ч. II. С. 324-330.
9. Гайдуцький А.П. Методологічні аспекти інвестиційної привабливості економіки. Регіональна економіка. 2004. №4. С.81-86.
10. Гончаров В.М., Білоусова М.М. Інвестиційна привабливість підприємства: сутність та фактори впливу. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.3/31.pdf>
11. Горбонос Ф.В., Черевко Г.В., Павленчик Н.Ф., Павленчик Н.Ф. Економіка підприємства : навч. Посібник. К. : Знання, 2010. 463 с.

12. Горник В.Г., Дацій Н.В. Інвестиційно-інноваційний розвиток промисловості: монографія. К.: Вид-во НАДУ, 2005. 200 с.
13. Господарський кодекс України від 16.01.2003. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
14. Григоренко Ю. Інвестиційний клімат як складова стратегії розвитку. Український регіональний вісник. 2012. №41. С.6-7.
15. Гриньова В. М. Інвестування. URL: http://pidruchniki.ws/15840720/investuvannya/investuvannya_-_grinova_vm
16. Грущинський Я. М. Правове регулювання агроінвестиційної діяльності в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право». Київ, 2011. С. 4.
17. Довбня С.Б. Методичні засади формування інвестиційної привабливості підприємства. Економічний вісник національного гірничого університету. 2007. №4. С.43-50.
18. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. Посібник. 2-е вид. К.: Каравела, 2008. 432с.
19. Євтушенко С.О. Організаційно-економічні фактори підвищення інвестиційної привабливості промислових підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук за спеціальністю 08.06.02 «Підприємництво, менеджмент і маркетинг». С.О. Євтушенко. Харків, 2001. 20 с.
20. Задорожна Я.Є., Дядечко Л.П. Підвищення інвестиційної привабливості підприємництва як напрямок залучення інвестиційних ресурсів. Інвестиції: практика та досвід. 2007. №2. С.32-35.
21. Козаченко Г. В. Інвестиційний менеджмент : монографія. Луганськ : СЛУ, 1999. 156 с.
22. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 14 грудня 1966 р. (ратифіковано Законом No 1547-III від 16.03.2000). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_060#Text
23. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 No 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

24. Корнієнко В.М., Лазебна А.В. Нормативно-правове регулювання інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки України. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/16334>
25. Коробков Д.В. Інвестиційна привабливість підприємств енергетичної галузі. URL: <http://www.kpi.kharkov.ua/>
26. Короткова О.В. Інвестиційна привабливість підприємства та методики її оцінювання. Ефективна економіка. №6. 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
27. Косенко О.П., Перерва П.Г., Майстро Д.С. Інвестиційна привабливість як економічна категорія. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/>
28. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П. Основи інвестиційного менеджменту: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2008. 340с.
29. Крамаренко К.М. Інвестиційна привабливість підприємства та методичні підходи до її визначення. Причорноморські економічні студії. 2016 . Вип. 10. С. 101-104.
30. Кругляк А.М. Критерії управління інвестиційним процесом на промисловому підприємстві. Інвестиції: практика та досвід. 2008. № 6. С. 7-10.
31. Кубарева І.В. Механізм забезпечення інвестиційної привабливості підприємства: сутність, особливості формування та засади функціонування. Бізнес Інформ. 2014. № 7. С. 82-88.
32. Кузьменко О.В. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість регіонів України. Економічний нобелівський вісник. 2015. №1(8). С. 46-54.
33. Кушнір Н.Б., Мужук Ю.В. Методика оцінки інвестиційної привабливості підприємства та недоліки деяких існуючих методик. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія : Економіка. 2010. Випуск 2(50). С. 110-118.
34. Лазарева М.Г. Визначення ефекту синергії від централізації функцій у холдингових компаніях. Інвестиції: практика та досвід. 2014. №16. С. 87-91.

35. Лисачок А.В. Сучасний стан нормативно-правового регулювання інвестиційної безпеки держави. URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/64>
36. Лисенко Ю.Г. Стратегія формування інвестиційної привабливості металургійних підприємств України. К.: Юго-Восток, 2005. С. 45-47.
37. Макарий Н.П. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств. Економіст. 2001. № 10. С. 52-56.
38. Мархайчук М.М. Аналіз методик оцінювання інвестиційної привабливості в контексті інноваційного розвитку підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. № 4. С. 330-336.
39. Маслак О.О., Стасюк Н.Р., Жежуха В.Й. Регіональні аспекти оцінювання інвестиційної привабливості як чинника стимулювання інноваційної діяльності. Р егіональна економіка. 2009. № 3. С. 74-79.
40. Матвієнко П.В. Оцінка інвестиційної привабливості регіонів. Економіка та держава. 2006. № 12. С. 66-71.
41. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1036.155.0>.
42. Методика розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку. URL: http://uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog/index.htm.
43. Михайлова Л.І., Майданевич П.М. Теоретико-методологічні засади формування інвестиційної привабливості підприємств аграрної сфери. Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. 2014. № 4. С. 61-72.
44. Міхеєва В.В. Особливості здійснення оцінки інвестиційної привабливості окремої галузі. URL: <http://intkonf.org/miheeva-vv-osoblivosti-zdiysnennya-otsinki-investitsiynoyi-privablivosti-okremoyi-galuzi/>
45. Овчаренко Т.С., Степанова А.А. Методичні підходи щодо визначення інвестиційної привабливості галузей України. Молодий вчений. 2017. №5(45). С. 685-689.

46. Пилипенко О.І. Аналіз інвестиційної привабливості підприємства: огляд методик. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2009. Випуск 1 (13). С. 323–329.

47. Пилипенко О.І. Методика аналізу інвестиційної привабливості підприємства макро- і мікроекономічний аспекти. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія Економічні науки. 2009. № 4 (50). С. 120-127.

48. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій. Закон України від 09.07.2022 № 2389-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>

49. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання інвестицій у вітчизняну економіку: Закон України 17.11.2011. № 4057-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4057-17>.

50. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17.12.2020 № 1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>

51. Про додаткові заходи щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України: Указ Президента України від 07.07.2003. № 580/2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580/2003#Text>

52. Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту: Закон України 20.12.2016. № 1792-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1792-19>.

53. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2011 року No 389. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-%D0%BF#Text>

54. Про захист іноземних інвестицій на Україні: Закон України від 10.09.1991. № 1540а-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540%D0%B0-12>

55. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991. № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
56. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
57. Про режим іноземного інвестування. Закон України від 19 березня 1996 р. № 93/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>.
58. Рзаєв Г.І., Вакулова В.О. Методичні підходи оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2016. №1. С. 141-149.
59. Роганова Г.О. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу, методичні підходи. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/30053>
60. Роганова Г.О. Оцінка інвестиційної привабливості Донецького регіону. Сборник научных трудов. Донецк: ДонНУ, 2004. С. 369-372.
61. Руденко В.В., Волинець Ю.С. Проблематика аналізу інвестиційної привабливості підприємства. URL: 10_82755.doc.htm
62. Рудніченко Є.М., Рясних Є.Г., Гавловська Н.І. Інвестиційний менеджмент: навч. посібник. Хмельницький: ХНУ, 2010. 415 с.
63. Сеульська конвенція 1985р. про заснування багатостороннього агентства з гарантій інвестицій. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_268#
64. Ситник О.В. Економічна сутність інвестиційної привабливості підприємства та її характеристики. Інвестиції: практика та досвід. 2015. №23. С. 127-130.
65. Скалюк Р.В., Лоїк О.І. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2016_1_21
66. Страховий та інвестиційний менеджмент. Під ред. Федоренко В.Г., Захожай В.Б., Чувардинський В.Г. К.: МАУП, 2002. 344 с.
67. Супрун С.Д. Оцінка ефективності інвестиційних проектів підприємств. Фінанси України. 2003. № 4. С.82-87.

68. Ткаченко А.М., Кушнір О.В. Економічна оцінка інвестиційної привабливості підприємства. Вісник Запорізької державної інженерної академії. 2013. №5. С. 154-161.
69. Топалов С.А., Селезньова К.С. Формування інвестиційної привабливості підприємств. Вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. С. 130-139.
70. Федоренко В.Г. Інвестування: підручник. К: Алерта, 2006. 443с.
71. Федорова Ю.В. Аналіз підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2010_11_2
72. Ферлій В.В. Сутність поняття «інвестиційна привабливість підприємства» та його види. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2010_7_17
73. Чернецька О.В. Процес управління інвестиційною привабливістю підприємств машинобудування України. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/19_2016/11.pdf
74. Чорна Л.О. Результативна стратегія досягнення інвестиційної привабливості підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2008. №24. С.4-6.
75. Чупіс А.В. Інвестування в аграрній сфері. Суми: Довкілля, 2002. 244 с.
76. Щербатенко І., Горбачова О. Аналіз факторів, що впливають на інвестиційну привабливість підприємств авіатранспортної галузі. Економічний аналіз. 2013. Т. 12(4). С. 166-170.
77. Щербіна А., Костенко О. Підвищення інвестиційної привабливості українських підприємств як чинник стабілізації економічної ситуації в Україні. Economic and law paradigm of modern society. URL: <http://studlib.org.ua/index.php/eprs/issue/view/1>
78. Ястремська О.М. Стратегічне управління інвестиційною діяльністю підприємства: Навч. посіб. Х: ХНЕУ, 2006. 191с.
79. Rolic Y.A. Complex Approach to Evaluating the Innovation Strategy of a Company to Determine its Investment Attractiveness. Procedia - Social and Behavioral Sciences. 2013, Vol. 99, pp. 562-571.
80. Stanciu, Silviu T. The romanian food sector attractiveness for foreign investment. Practical Application of Science. 2014, Vol. 2 Issue 3. pp. 603-610.

81. Sunny Bose, Sanjit Kumar Roy & Abhay Kumar Tiwari. Measuring customer-based place brand equity (CBPBE): an investment attractiveness perspective. *Journal of Strategic Marketing*. 2016. Vol. 24, Issue 7. pp. 183-189.

ДОДАТКИ